

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2009

Martina Štiková

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

**Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí**

Studijní program: N6208 - Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Analýza struktury a vývoje výdajů municipalit v ČR

Vedoucí diplomové práce
doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

Autor
Martina Štiková

2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Martina ŠTIKOVÁ**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Název tématu: **Analýza struktury a vývoje výdajů municipalit v ČR**

Z á s a d y p r o v ý p r a c o v á n í :

Cíl práce: Analyzovat strukturu a vývoj výdajů municipalit v ČR za účelem objektivizace výše místních veřejných výdajů.

Postup zpracování:

1. Přehled literatury (fiskální decentralizace, decentralizace alokační funkce veřejných financí, teorie veřejné volby, místní veřejné statky a místní veřejné výdaje, možnosti objektivizace místních veřejných výdajů, fiskální potřeba).
2. Význam místních veřejných výdajů v ekonomice a ve veřejných výdajích v ČR. Struktura místních veřejných výdajů dle druhového a odvětvového členění.
3. Analýza místních veřejných výdajů vybraného reprezentativního vzorku obcí. Výše a struktura výdajů.
4. Fiskální potřeba obcí v ČR. Průměrná fiskální potřeba, index fiskální potřeby.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

50 - 60 stran

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná

Seznam odborné literatury:

1. Ladd, H.F. Measuring Disparities in the Fiscal Condition of Local Governments. in Fiscal Equalization for State and Local Government Finance. J.E. Anderson (ed.), 1994, Greenwood Publishing Group, 21-53.
2. Musgrave, R.A. - Musgrave, P.B. Veřejné finance v teorii a praxi. Praha, Management Press. 1994. 581 s. 80-85603-76-4
3. Peková, J. Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press. 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4
4. Provazníková, R. Financování měst, obcí a regionů, teorie a praxe. Praha: Grada Publishing. 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5
5. Rafuse, R.W. Representative Expenditure: Addressing the Neglected Dimension of Fiscal Capacity. An Information Report M-174, ACIR, 1990.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Milan Jílek, Ph.D.

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce:

18. března 2008

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2009

1.2.
prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (25)
370 05 České Budějovice

prof. Ing. František Střeček, CSc., Dr.h.c.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 18. března 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Analýza struktury a vývoje výdajů municipalit v ČR* vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

V Hluboké nad Vltavou dne 28.4.2009

Martina Štiková

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce doc. Ing. Milanu Jílkovi, Ph.D. za metodickou pomoc, cenné rady, připomínky a náměty při zpracování diplomové práce.

OBSAH

1. Úvod	8
2. Literární rešerše	10
2.1. Fiskální decentralizace	10
2.1.1. Výhody fiskální decentralizace	10
2.1.2. Problémy související s decentralizací	11
2.1.3. Základní otázky decentralizace	11
2.1.4. Decentralizace alokační funkce	13
2.1.5. Horizontální fiskální nerovnosti	14
2.2. Místní veřejné statky	15
2.2.1. Dělení veřejných statků	16
2.2.2. Zajišťování místních veřejných statků	16
2.2.3. Externality veřejných statků	18
2.2.4. Efektivnost a hospodárnost při zabezpečování veřejných statků	18
2.2.4.1. Ukazatele efektivnosti vhodné pro územní samosprávy	19
2.2.4.2. Benchmarking	20
2.2.5. Místní veřejné výdaje	20
2.2.5.1. Běžné výdaje	21
2.2.5.2. Kapitálové výdaje	21
2.2.5.3. Plánované a neplánované výdaje	22
2.2.5.4. Odvětvové členění výdajů	22
2.2.6. Struktura výdajů obcí	25
2.2.7. Růst místních veřejných výdajů	26
2.2.8. Metody a nástroje pro objektivizaci místních veřejných výdajů	27
2.3. Fiskální kapacita	28
2.4. Fiskální (výdajová) potřeba	29
2.4.1. Měření fiskální potřeby	29
3. Metodika	31
3.1. Zdroj dat	32
3.2. Struktura běžných veřejných výdajů obcí – vertikální analýza	32
3.3. Průměrná velikost výdajů na jednotku ukazatele potřeby	33
4. Praktická část	36
4.1. Vertikální analýza	36
4.1.1. Vzájemné porovnání velikostních kategorií, Jihočeského kraje a ČR	40
4.1.2. Srovnání Jihočeského kraje a ČR	42

4.1.3. Trend vývoje výdajů ve sledovaném období	43
4.1.4. Vertikální analýza výdajů statutárního města České Budějovice	44
4.1.5. Průměrná výše výdajů obcí podle velikostních kategorií	45
4.2. Průměrné výdaje a fiskální potřeba	47
4.2.1. Průměrné výdaje na jednotku ukazatele potřeby	47
4.2.2. Pozemní komunikace	56
4.3. Fiskální potřeba	59
5. Závěr	62
Summary	65
Seznam literatury	66
Seznam tabulek a grafů	67
Příloha č. 1	68
Příloha č. 2	71

1. ÚVOD

Tématem diplomové práce je analýza struktury a vývoje výdajů municipalit v ČR se specializací na Jihočeský kraj za účelem objektivizace místních veřejných výdajů.

Výše výdajů vynakládaných na místní veřejné statky je poměrně sporným a často diskutovaným tématem a, se zvyšujícím se rozsahem přenosu kompetencí na nižší vládní úroveň, roste snaha výši těchto výdajů optimalizovat z pohledu efektivnosti a užitku. Nejlepší možná výše místních veřejných výdajů není určena žádným zákonem či normou, jelikož takto stanovené limity by byly v rozporu s hlavním smyslem decentralizace alokační funkce, kterým je dosažení maximální možné efektivnosti. Pouze u tzv. upřednostňovaných statků (např. vzdělání, zdravotnictví) mají územní samosprávy zákonnou povinnost poskytovat tyto statky a služby alespoň v minimálním požadovaném rozsahu. Hlavní snahou v poskytování místních veřejných výdajů je, co možná nejvíce se přiblížit pareto efektivní hranici a ta se většinou v jednotlivých samosprávních územích značně liší. Tento rozdíl je způsoben především rozdílnou strukturou obyvatel, jejich preferencemi, mírou nezaměstnanosti, geografickou polohou atp.

Přestože nelze výši a strukturu výdajů na poskytované místní veřejné statky pevně stanovit, je žádoucí vývoj výdajů na úrovni územních samosprávních celků statisticky sledovat a pomocí výdajových průměrů skupin obcí doporučit statisticky přípustnou výši a strukturu výdajů. Je ovšem nezbytné zdůraznit, že ani takto zjištěné doporučené hodnoty nelze považovat za závazné a je potřeba k nim přistupovat pouze jako k hodnotám orientačním, jejichž prostřednictvím lze na hodnotové rozdíly upozornit, nikoliv však konstatovat, že daná územní samospráva hospodaří neefektivně. Není pravidlem, že vyšší veřejné náklady vždy představují neefektivní provádění služby. Jedním z důvodů může být například zvyšování kvality.

Tato diplomová práce je zaměřena právě na strukturu a vývoj běžných výdajů municipalit za účelem objektivizace místních veřejných výdajů. Konkrétně se specializuje na obce Jihočeského kraje a jejich porovnání jak mezi sebou, tak s údaji za celou Českou republiku.

Na reprezentativním vzorku bude nejprve provedena vertikální analýza výdajů, díky níž bude procentuálně vyjádřen podíl šesti základních výdajových rozpočtových skupin na celkových běžných výdajích obecních rozpočtů. Pro větší vypovídací schopnost budou obce

rozděleny do sedmi kategorií, dle počtu obyvatel. Následně budou porovnány výsledky vzájemně mezi jednotlivými velikostními kategoriemi, dále ve vztahu k údajům za obce Jihočeského kraje jako celek a poté ve vztahu k celorepublikové procentuální struktuře běžných veřejných výdajů. S ohledem na velikost obcí Jihočeského kraje budou od celkového součtu běžných výdajů za obce v kraji odečteny výdaje za statutární město České Budějovice, aby nedošlo ke zkreslení porovnávaných dat. Z téhož důvodu budou očištěny také výdaje municipalit za ČR jako celku, a sice o města s počtem obyvatel nad 40 tisíc.

Další fáze praktické části poskytne podrobnější analýzu vybraných výdajových položek rozpočtové skladby, které ve větší či menší míře může územní samospráva ovlivnit. Jedná se o výdaje na zemědělství a lesní hospodářství, pozemní komunikace, kulturu, církve a sdělovací prostředky, tělovýchovu a zájmovou činnost, komunální služby a územní rozvoj, bezpečnost státu a právní ochranu a všeobecnou veřejnou správu. Zachováme rozdělení reprezentativního vzorku do velikostních skupin. U každé položky bude určen výdaj na jednotku v naturálním vyjádření. Pro položku zemědělství a lesní hospodářství stanovíme jako srovnávací základnu výměru katastru, pro položku pozemní komunikace počet kilometrů silnic ve správě obce a pro ostatní položky budeme uvažovat za srovnávací základnu počet obyvatel.

Za každou takto vyjádřenou rozpočtovou položku bude pomocí aritmetického průměru stanoven průměrný výdaj na jednotku v naturálním vyjádření, a to pro jednotlivé velikostní kategorie samostatně, souhrnně pro obce Jihočeského kraje (opět vyjma statutárního města) a taktéž pro ČR bez 23 obcí s největším počtem obyvatel. Výsledná data umožní srovnání libovolné obce v dané velikostní kategorii s průměrem skupiny, průměrem kraje a národním průměrem. Již údaj o jednotkových výdajích v porovnání s průměrem skupiny může upozornit na neefektivní vynakládání veřejných výdajů. Vynásobením tohoto průměrného výdaje ukazatelem potřeby (počet obyvatel, výměra katastru, km silnic) konkrétní obce získáme průměrnou fiskální (výdajovou) potřebu pro danou územní samosprávu, tj. roční výši výdajů, které daná územní samospráva potřebuje pro zajištění požadované úrovně místních veřejných statků. Porovnání zjištěné fiskální potřeby se skutečně vynaloženými výdaji (tzv. index výdajového úsilí) poukazuje na míru naplňování fiskální potřeby obcí.

Poznatky získané analýzou struktury, výše a vývoje výdajů na místní veřejné statky nabídnou místním samosprávám na území Jihočeského kraje ucelený přehled o výdajích na místní veřejné statky a možnost srovnání s ostatními obcemi.

2. LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1. FISKÁLNÍ DECENTRALIZACE

Fiskální decentralizací rozumíme přenos kompetencí z centrální vlády na územní samosprávu. V posledních letech pokročila decentralizace kompetencí zejména na základní článek územní samosprávy – obce a města.

Fiskální decentralizace představuje jednak decentralizaci části veřejných příjmů do rozpočtů nižších vládních úrovní a jednak decentralizaci v rozhodování o zabezpečování veřejných statků a služeb (alokační funkce), včetně způsobu jejich financování. Hlavním smyslem přesunu kompetencí a odpovědnosti za zajišťování veřejných statků a služeb je omezení růstu veřejného sektoru a jeho výdajů. Čím větší je podíl místních vlád na celkových rozpočtových příjmech a výdajích, tím větší je i míra decentralizace v dané zemi (PEKOVÁ, 2002).

2.1.1. Výhody fiskální decentralizace

Výhoda fiskální decentralizace spočívá především v efektivnosti, která vyplývá z toho, že místní samosprávy znají lépe přání a preference místních obyvatel, což umožňuje lepší propojení nákladů na veřejné statky a služby a užitku, který z poskytování těchto statků a služeb plyne obyvatelům dané oblasti.

V souvislosti s tím je další výhodou fiskální decentralizace možnost nižších vládních úrovní pružněji se přizpůsobit územním a individuálním preferencím.

Neméně důležitým aspektem fiskální decentralizace je také snazší možnost veřejné kontroly, jelikož existuje užší vazba mezi voliči a politiky. Politici většinou přicházejí s občany municipality častěji do styku a nezřídka musí svá rozhodnutí obhajovat přímo „na ulici“. Předpokladem pro zachování vlivu na kroky místní samosprávy jsou pro ně právě hlasy voličů, což působí jako motivace v rozhodování. Pokud však občané nejeví dostatečný zájem o činnost místních a obecních úřadů, může naopak docházet k tomu, že politici uspokojují především své vlastní zájmy na úkor těch, jenž by byly prospěšné širší populaci.

Fiskální decentralizace také umožňuje částečně snižovat ztráty efektu fiskální centralizace. Pokud totiž centrální vláda poskytuje nějaký statek či službu, nepřihlíží k preferencím obyvatel v jednotlivých municipalitách – jednak proto, že jí většinou tyto preference nejsou známy a jednak proto, že musí být zachován princip spravedlnosti – a tak dochází k tomu, že někde mohou být centrálně poskytované veřejné statky využívány méně, což ovšem představuje pro občany dodatečnou finanční zátěž, a v jiné municipalitě může být poptávka po veřejném statku vyšší než je centralizovaně poskytovaná standardní úroveň, čímž je spotřebiteli způsobena ztráta ve výši nákladů na neposkytnuté služby.

2.1.2. Problémy související s decentralizací

Decentralizace může působit jisté potíže u menších obcí, které v důsledku nižší daňové základny nemají dostatek finančních prostředků na financování veřejných statků a služeb, které by měly v rámci svých kompetencí poskytovat. V ČR je tento problém poměrně častý, jelikož 80% všech obcí v ČR má méně než 1500 obyvatel. U těchto obcí může být problémem nejen nedostatek finančních prostředků, ale i jistá neprofesionalita, nedostatečné zkušenosti, neodborné nakládání s finančními prostředky či neefektivita.

Částečným řešením těchto problémů je sdružování (slučování) obcí, často pouze za účelem zabezpečení jednoho statku. Výhodou pak můžou být úspora z rozsahu, naopak nevýhodou nižší odpovědnost volených a výkonných orgánů.

2.1.3. Základní otázky decentralizace

Aby byla fiskální decentralizace co nejefektivnější, je nutné optimálně rozdělit kompetence a odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků mezi stát a územní samosprávu. To znamená, že je potřeba určit, jaké statky bude zajišťovat stát centrálně a jaké budou zajišťovat nižší úrovně vlády. Tento přesun povinnosti zabezpečování veřejných statků a služeb by nebyl dostatečně efektivní, pokud by zároveň nebyly rozděleny mezi jednotlivé úrovně vlády také příjmy. Je nezbytné, aby si územní samosprávy své výdaje částečně samofinancovaly, jinak by docházelo ke zbytečnému plýtvání. Naopak u statků a

služeb, jejichž určitá úroveň je prioritou centrální vlády (např. zdravotnictví, školství, obrana apod.) je žádoucí zachovat centrální zajišťování nebo poskytovat nižším úrovním vlády na takto preferované veřejné statky a služby dotace.

V dalším kroku musí být nalezena optimální velikost společenství občanů, tzn. pro kolik obyvatel konkrétní veřejný statek zabezpečovat, aby bylo dosaženo úspor ze sdílených nákladů a dále v jaké struktuře, objemu a na jaké úrovni budou veřejné statky zabezpečovány.

Při fiskální decentralizaci se nevyhneme vzniku horizontální nerovnosti, což je způsobeno rozdílnými daňovými základnami jednotlivých samospráv. Takové nerovnosti pak musí kompenzovat stát prostřednictvím rozpočtového určení daní a prostřednictvím dotací územním samosprávám.

S fiskální decentralizací přímo souvisí teorie veřejné volby, která zkoumá, jak vlády rozhodují o daních, o výdajích a dalších nástrojích státních zásahů do ekonomiky, a zákonitosti politického systému rozhodování (PEKOVÁ, 2002).

Veřejná volba v podstatě znamená kolektivní rozhodování ve věcech veřejných. Toto rozhodování může mít dvě základní podoby, a to jednak *přímou demokracii*, kdy se na rozhodování o dané věci podílejí všichni členové skupiny, a dále *zastupitelskou demokracii*, kde si členové skupiny zvolí své zástupce, kteří pak činí příslušná rozhodnutí za celou skupinu. Takový způsob rozhodování je realizován především proto, aby byly lépe využity možnosti ekonomiky, zvýšil se tak prospěch všech zúčastněných a maximalizovaly se užítky.

V zájmu efektivnosti přenechává vláda realizaci veřejného rozhodování nižším vládním úrovním. Nutno však podotknout, že nikoliv bezesbytku. Centrální vláda si stále ponechává možnost vlivu v některých preferovaných oblastech.

V ČR je využívána nepřímá volba prostřednictvím volených zástupců v rámci regionu a obce. Obecně je rozhodování zastupitelů pod silným vlivem nejenom voličů, ale i svých politických stran, zájmových skupin a byrokracie. Pokud je to navíc doprovázeno nedostatečnou kontrolou ze strany voličů, je více než pravděpodobné, že hlavním kritériem pro přijetí rozhodnutí nebude prospěch občanů - voličů, ale maximalizace příjmu a prospěchu politiků a lobujících zájmových skupin. Veřejná a občanská kontrola je tudíž pro zvyšování efektivnosti veřejného sektoru nezbytná.

Možnost vlastní veřejné volby má územní samospráva v zásadě ve věci zajišťování veřejných statků, jelikož jak již bylo zmíněno výše, má lepší předpoklady pro identifikaci místních a regionálních zájmů a potřeb.

2.1.4. Decentralizace alokační funkce

Jako nejvhodnější k decentralizaci je ze tří fiskálních funkcí považována alokační funkce, tj. zajišťování a financování veřejných statků. Ne všechny statky jsou však vhodné k decentralizaci.

Nejprve je potřeba si položit otázku, zda ze zabezpečování a financování veřejného statku mají prospěch obyvatelé celého státu anebo pouze obyvatelstvo určitého kraje nebo obce. V zásadě platí, že takové veřejné statky, z nichž má užitek obyvatelstvo celého státu (např. obrana, státní správa apod.) by měly být zabezpečovány centrálně, a územní samosprávy by pak měly zabezpečovat takové veřejné statky, z nichž mají prospěch obyvatelé určité obce či kraje. Existují ovšem také statky, jež zabezpečují obce v přenesené působnosti. Jsou to tzv. národní statky (např. základní vzdělání, zdravotní péče, výstavba a údržba silnic či regulace vodních toků apod.), z nichž mají užitek obyvatelé celého státu. Hlavním důvodem decentralizace takových statků je předpoklad, že na nižší vládní úrovni bude dosaženo vyšší hospodárnosti a vyšší úrovně veřejné a občanské kontroly nad kvalitou a kvantitou statků i nad jejich financováním. Vláda preferuje jejich zabezpečování, a aby dosáhla určitého minimálního standardu těchto statků, poskytuje obcím na jejich financování dotace. Vezmeme-li například školství nebo veřejné zdravotnictví pokrývají dotace státu téměř 100% výdajů vynaložených na jejich zabezpečení, a to většinou prostřednictvím krajů.

Místní veřejné statky si pak obce financují sami. Sem patří požární ochrana, veřejné osvětlení, svoz komunálního odpadu, vodovodní a kanalizační sítě, místní komunikace, místní policie apod. Aby byly obce schopny tyto statky samofinancovat, musí být mezi rozpočty na jednotlivých vládních úrovních rozdělovány také daňové výnosy. Obec tak může získávat daňové příjmy formou lokálních daní (obec samostatně rozhoduje o daňové základně, sazbách a osvobození od daně), sdílených daních (obce dostává stanovený podíl z celostátně vybíraných daní) nebo svěřených daní (v ČR daň z nemovitosti a 30% výnosu z daně z příjmu

fyzických osob, které mají v obci trvalé bydliště). Blíže se nebudeme problematikou rozpočtových příjmů obcí zabývat, jelikož to není předmětem této práce.

Jak již bylo řečeno, ve prospěch decentralizace alokační funkce hovoří především fakt, že nižší vládní úrovně mohou lépe a efektivněji reagovat na potřeby místních obyvatel a stav ekonomiky na svém území. V podstatě se jedná o uplatňování principu subsidiarity, tj. že místní orgány znají lépe preference, mají lepší předpoklady k vyšší efektivnosti a je na ně vyšší tlak ohledně rozpočtové odpovědnosti. Cílem uplatňování principu subsidiarity ovšem není převést poskytování veškerých veřejných statků na nejnižší vládní úroveň, ale přenést působnost na nižší vládní úrovně v takovém rozsahu a takových veřejných statků, aby byla zajištěna maximální efektivnost. Proto je nutné nejprve stanovit minimální efektivní rozsah služeb ponechaných v působnosti územní samosprávy.

V souvislosti s decentralizací alokační funkce může docházet k určitému nesouladu mezi větší decentralizací veřejných výdajů a vyšší centralizací veřejných příjmů. Vzniká tak vertikální fiskální nerovnováha. Tento problém je pak řešen transfery z vyšších vládních úrovní. Jak uvádí PEKOVÁ (2002) je cílem takových transferů:

- zmenšit rozdíly v daňové kapacitě a finanční nerovnosti
- vyrovnání místních potřeb, zajištění standardu základních veřejných statků
- vyrovnat finanční úsilí (rozdíly ve finančním potenciálu obcí a regionů a zajistit standardní úroveň veřejných služeb)
- respektovat jev externality mezi obcemi, regiony.

2.1.5. Horizontální fiskální nerovnosti

Decentralizace jako taková s sebou přináší vznik horizontálních nerovností. Horizontální fiskální nerovnosti vznikají v důsledku výdajové a příjmové decentralizace, kdy územní samosprávy s vyššími příjmy jsou oproti „chudším“ územním samosprávám značně zvýhodněny. Mají více prostředků na zajišťování místních veřejných statků a dochází tak k tomu, že ne ke všem subjektům v rámci země je přistupováno stejným způsobem. Rezidenti

v „bohatších“ územních samosprávách tak mohou mít zajištěnu vyšší úroveň veřejných statků. I v případě, že by se „bohatší“ vláda rozhodla zabezpečovat srovnatelnou úroveň místních veřejných statků, jako poskytuje chudší územní samospráva, docházelo by přesto ke zvýhodnění jejich rezidentů, jelikož by si mohla dovolit nižší míru místního zdanění.

V podstatě se nedá tomuto průvodnímu jevu zabránit, jelikož pokud by centrální vláda nařídila všem decentralizovaným jednotkám vlády, přistupovat ke svým občanům stejně, ztrácela by decentralizace svůj hlavní smysl, tj. efektivnost alokace zdrojů.

2.2. MÍSTNÍ VEŘEJNÉ STATKY

Veřejné statky jsou takové statky, o jejichž produkci i spotřebě se rozhoduje veřejnou volbou v rámci daného společenství. Jedná se o takové statky, jejichž zabezpečování není z ekonomického hlediska pro soukromý sektor zajímavé – tržní mechanismus selhává. K tržnímu selhání dochází jednak z důvodu nerivalitní spotřeby a jednak z důvodu nevylučitelnosti ze spotřeby. Zjednodušeně můžeme říct, že soukromý sektor nemá zájem zajišťovat statky, u nichž nemůže být provedeno vyloučení jednotlivce ze spotřeby a stanovit tak poplatek za poskytovaný statek pro ty, kteří ho spotřebovávají. Jelikož je však produkce těchto statků pro celé společenství žádoucí, musí úlohu poskytovatele převzít stát. Ten pak opět v rámci efektivity přenáší tuto povinnost na nižší vládní úrovně, jako jsou v ČR kraje a obce. Právě veřejné statky, které zajišťuje ve své působnosti obec, nazýváme místní veřejné statky.

Spotřeba veřejných statků může být založená buď na individuálních preferencích jednotlivých uživatelů anebo může spotřebu statku přikázat všem občanům stát. Ve druhém případě hovoříme o tzv. upřednostněných veřejných statcích. Patří sem např. základní vzdělání, kdy je zákonem určena délka povinné školní docházky. Stát se pak na financování takto upřednostněných statků ve velké míře podílí.

2.2.1. Dělení veřejných statků

Veřejné statky můžeme rozdělit na čisté a smíšené. *Čisté veřejné statky* jsou takové statky, u nichž nejde určit podíl jednotlivce na spotřebě veřejného statku a tudíž mu ani nelze zabránit v jeho spotřebě. Z tohoto důvodu také není možné stanovit za spotřebu takového statku žádný uživatelský poplatek. Dalším znakem čistého veřejného statku je fakt, že pokud statek spotřebovává jeden uživatel, nijak to nebrání ve spotřebě jinému uživateli – kvalita je tedy nedělitelná. Takže prospěch. Který jednotlivci ze statku mají, je stejně dostupný pro každého bez vzájemného překážení si. To znamená, že se jedná o nerivalitní spotřebu. Při nadměrné spotřebě ovšem může dojít k tzv. jevu přetížení, což způsobí snížení kvality statku pro všechny uživatele (např. městský park, dálnice, most apod.). Mezi čisté veřejné statky řadíme např. služby policie, hasičů, využívání veřejných komunikací, veřejného osvětlení, veřejných parků, národní obrana, opatření na ochranu čistoty ovzduší atp.

Smíšené veřejné statky se od čistých veřejných statků liší především tím, že lze poměrně přesně určit podíl jednotlivce na jejich spotřebě. Může být proto stanoven uživatelský poplatek. Jelikož motivem pro zabezpečování veřejných statků není zisk, jsou uživatelské poplatky stanoveny většinou pouze ve výši nákladů vynaložených na produkci smíšeného veřejného statku. Nezřídka se však setkáme s poplatkem, jehož výše pokrývá pouze část nákladů na produkci. Zbývající část nákladů pak musí být hrazena z rozpočtu.

2.2.2. Zajišťování místních veřejných statků

Místní veřejné statky zajišťuje územní samospráva prostřednictvím organizační složky, příspěvkové organizace, obchodní společnosti, neziskové organizace nebo formou spolupráce mezi obcemi.

Organizační složka územního samosprávného celku vzniká rozhodnutím zastupitelstva obce, nemá právní subjektivitu a všechny její příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtu obce. Zpravidla se prostřednictvím organizační složky zajišťují služby v oblasti školství, zdravotnictví, kultury a sociálních služeb.

Příspěvkové organizace také zřizuje obec, jedná se však již o právnickou osobu, která je na svého zřizovatele napojena pouze saldem svého rozpočtu. Příspěvková organizace odvede do rozpočtu obce stanovený příspěvek a případný přebytek si ponechá. Příspěvkovým organizacím svěruje obec zpravidla takové služby, u kterých se nevyskytují mimořádné výkyvy v hospodářském výsledku a u kterých je větší část nákladů pokryta příjmy z užitelských poplatků.

Další rozšířenou formou poskytování místních veřejných služeb v ČR je prostřednictvím *obchodní společnosti*, většinou společnosti s učením omezeným nebo akciové společnosti. Často má v takových společnostech obec své majetkové podíly. Podle toho jaký vliv a kontrolu nad kapitálem si chce obec ponechat, figuruje v těchto společnostech jako jediný, většinový nebo menšinový vlastník. Zabezpečování některých veřejných statků, může obec svěřit společnosti, v níž veškeré majetkové podíly vlastní soukromé subjekty. Výběr je proveden na základě veřejné zakázky. Z obecního rozpočtu jsou pak často těmto organizacím poskytovány dotace na pokrytí ziskové přírážky, popřípadě částečných či celkových nákladů.

Veřejně prospěšné služby (např. veřejná sociální péče, kultura, sport) zajišťuje obec uzavřením smlouvy nebo dohody o financování s *občanskými sdruženími*.

Obce se také mohou dohodnout na vzájemné spolupráci za účelem ochrany a prosazování společných zájmů. Právnická osoba, která spojením obcí vznikne, se nazývá *dobrovolný svazek obcí*, sestavuje vlastní rozpočet a hospodaří s majetkem, který do svazku vkládají jednotlivé obce a s majetkem který získala vlastní činností.

Pro malé obce, které mohou mít se zabezpečováním veřejných statků problémy způsobené nedostatkem zdrojů a neefektivností, se nabízí možnost vytvářet tzv. *společenství obcí*, které by mohlo vyřešit problémy malých obcí v oblasti životního prostředí, dopravní obslužnosti, školství, sociálních věcí a zdravotních služeb. Dobrovolné svazky obcí mají postavení právnické osoby, sestavují rozpočet, hospodaří s majetkem a jejich typickým znakem je schodkové hospodaření, neboť bývají zřizovány za účelem společného řešení potřeb hlavně v oblasti vodního hospodářství, komunálních služeb, sběru a svozu odpadu, výstavby a údržby místních komunikací. V roce 2007 působilo v ČR 788 dobrovolných svazků obcí.

2.2.3. Externality veřejných statků

Stejně tak jako soukromé statky, tak i veřejné statky jsou často spojeny s pozitivní či negativní externalitou. V případě pozitivní externality jde v zásadě o to, že z produkce místního veřejného statku jedné obce, můžou mít prospěch i obyvatelé jiné obce, aniž by přispěli k úhradě nákladů na statek (např. veřejné dětské hřiště, které navštěvují i nerezidenti, oprava komunikace). To může způsobit, že obce poskytující statek, jež je provázen pozitivní externalitou, mají snahu vynakládat na tyto statky méně finančních prostředků. Má-li pak stát zájem na zachování určitého standardu služby, poskytuje na zabezpečování statku dotace. Naopak negativní externalitou rozumíme způsobení újmy, škody jinému subjektu, aniž by byla tato újma jakkoliv kompenzována (např. znečištění životního prostředí nevhodným nakládáním s odpady).

2.2.4. Efektivnost a hospodárnost při zabezpečování veřejných statků

V posledních letech je kladen stále větší důraz na hospodárnost a efektivnost veřejného sektoru, především na zvyšování efektivnosti při alokaci výdajů územních rozpočtů.

Efektivnost chápeme jako stav, kdy z dostupných společenských zdrojů se podaří získat maximální množství statků a maximální užitek (PEKOVÁ, 2002).

V teorii místních financí je zdůrazňováno pojetí paretovske efektivnosti alokace veřejných statků. Paretovska efektivnost nastává v případě, kdy již nelze zvýšit užitek kteréhokoliv jedince, aby se nesnížil užitek ostatních subjektů (PEKOVÁ, 2002).

Dosažení paretovske efektivnosti je velmi obtížné. Jednou z nejproblematictějších oblastí je poskytování sociálních dávek (v případě decentralizace redistribuční funkce), jejichž příjemci jsou pouze některé skupiny obyvatelstva. Aby územní samospráva mohla sociální dávku poskytnout, musí snížit jiné druhy výdajů nebo zvýšit daňové příjmy. To vede k tomu, že skupinám obyvatelstva, jimž nejsou tyto sociální dávky vypláceny, se sníží jejich individuální užitek, a to buď důsledkem omezení výdajů na veřejné statky anebo zvýšením daňového zatížení.

K neefektivnosti ve veřejném sektoru dle PEKOVÉ (2002) přispívá:

- veřejné statky nejsou poskytovány za tržní cenu, ale za uživatelský poplatek či daňovou cenu; oproti tomu jsou vstupy nakupovány za tržní ceny
- objektivní potřeby a výsledky veřejného sektoru se obtížně definují
- efektivnost vložených prostředků je obtížně měřitelná a vyjádřitelná
- u veřejného sektoru je přirozená tendence k neefektivnosti; snahou úředníků je především maximalizovat svůj užitek, proto prosazují maximalizaci objemu rozpočtu svého úřadu
- zcela chybí vhodné normy a limity pro určité druhy veřejných výdajů
- neprofesionalita při rozhodování o alokaci zdrojů

2.2.4.2. Ukazatele efektivnosti vhodné pro územní samosprávy (PROVAZNÍKOVÁ, 2007)

Obvyklými typy ukazatelů efektivnosti vhodných pro místní a regionální úroveň jsou náklady, míra využití, kvalita a standardy, pokrytí, dostupnost a spokojenost.

Abychom mohli provést srovnání nákladů na veřejné služby v prostoru a čase mezi různými srovnatelnými územními samosprávami navzájem, je potřeba určit výdaj na jednotku služby (např. náklad na údržbu 1 km silnic, na žáka školy, na čtvereční metr zeleně apod.). Pokud nelze jednotkový náklad určit, lze využít výdaje na jednoho obyvatele. Nevýhodou však v tomto případě je, že ukazatel výdaje na jednoho obyvatele nezohledňuje věkovou a sociální strukturu obyvatel daného území, která hraje ve vztahu ke spotřebě veřejných statků a služeb v obci významnou roli. Různé skupiny obyvatel mají totiž rozdílné preference a požadavky na určité služby. Výsledky takto provedených srovnání pak upozorňují na oblasti, které vyžadují podrobnější analýzu. Není pravidlem, že vyšší veřejné náklady vždy představují neefektivní provádění služby. Jedním z důvodů může být například zvyšování kvality.

Tam, kde by poskytování služby mělo odpovídat preferencím obyvatel, je vhodné použít ukazatele využití, které porovnávají nabídku služby s poptávkou po ní (např. průměrný počet cestujících na provozovaný autobus, zaplněnost škol apod.).

2.2.4.3. Benchmarking

Jednou z metod řízení kvality v oblastí územní samosprávy je benchmarking. Podstatou této metody je analýza a porovnávání procesů pomocí přesně určených výkonnostních ukazatelů za účelem stanovení nejlepších postupů. Vytvářejí se systémy standardů a normativů, které umožňují srovnávání poskytování konkrétních služeb mezi jednotlivými obcemi. Cílem je zjistit, jakým způsobem vykonávají své povinnosti, a to s ohledem na kombinaci hospodárnosti, výkonnosti a efektivnosti (PROVAZNÍKOVÁ, 2007).

Při měření výkonu ve veřejné správě lze využívat měřítka výstupu, účinnosti, efektivnosti a produktivity. Benchmarking vždy měří dva základní parametry každé činnosti nebo služby, a sice cenu a výkon.

V ČR byla metoda benchmarkingu poprvé využita v letech 2000 – 2002 v projektu „Cena a výkon“, který byl zaměřen na oblast svozu a likvidace komunálního odpadu v šesti statutárních městech. Stěžejními ukazateli byly: cena za likvidaci jedné tuny komunálního odpadu, počet tun komunálního odpadu připadajících na jednoho obyvatele; neinvestiční výdaje na jednoho obyvatele a doplatek statutárního města na jednoho obyvatele. Projekt přinesl řadu doporučení a návrhů na zlepšení.

2.2.5. MÍSTNÍ VEŘEJNÉ VÝDAJE

V souvislosti s decentralizací některých funkcí státu vznikají územním samosprávám výdaje, které slouží k financování netržních činností. Místní veřejné výdaje vznikají jak v důsledku decentralizace alokační funkce, tak i funkce redistribuční a stabilizační. Nejvyšší objem veřejných výdajů územních samospráv je však způsoben decentralizací alokační funkce, tj. zabezpečováním veřejných statků a služeb pro obyvatelstvo.

Místní veřejné výdaje můžeme dělit podle několika hledisek:

- ekonomické hledisko → běžné a kapitálové
- rozpočtové plánování → plánované a neplánované

- rozpočtová skladba → druhové a funkční
- infrastruktura → ekonomické a sociální
- funkce veřejných financí → alokační, redistribuční a stabilizační

2.2.5.1. Běžné výdaje

Mezi běžné výdaje řadíme takové výdaje, které se pravidelně opakují a z nichž se financují běžné potřeby v rozpočtovém roce. Patří sem:

- neinvestiční nákupy – mzdy, pojistné, nákup zboží a služeb, úroky, kursové ztráty, zálohy a výdaje související s neinvestičními nákupy
- neinvestiční transfery a půjčky – neinvestiční transfery a půjčky podnikům a obecně prospěšným organizacím, rozpočtům, vlastním fondům obyvatelstvu a do zahraničí

Velká část běžných výdajů má mandatorní charakter. Jsou to výdaje na takové statky a služby, které má územní samospráva povinnost zabezpečit na základě zákonných norem (např. výdaje na zdravotní péči, povinnou školní docházku, některé druhy transferů).

2.2.5.2. Kapitálové výdaje

Kapitálové výdaje jsou takové výdaje, které samospráva vydá na konkrétní investici, která má charakter jednorázové akce, čili se pravidelně neopakuje a její prospěch z ní plynoucí překračuje jedno rozpočtové období. Může se jednat například o financování infrastruktury, bytových jednotek, sportovišť apod. Pokud samospráva nefinancuje dlouhodobé investice z vlastních zdrojů, řadíme do kapitálových výdajů také splátky dlouhodobých úvěrů poskytnutých na financování těchto investic.

Právě členění na běžné a kapitálové výdaje nazýváme druhovým členěním výdajů. Běžné výdaje jsou zahrnuty ve třídě 5, kam řadíme platy, neinvestiční nákupy, vlastní výdaje obecního rozpočtu, neinvestiční transfery podnikatelským subjektům, neziskovým a

příspěvkovým organizacím, obyvatelstvu, jiným rozpočtům a vlastním fondům, dále neinvestiční půjčky a převody Národnímu fondu. Do třídy 6 pak spadají výdaje kapitálové, jako jsou investiční nákupy a výdaje, nákupy akcií a majetkových podílů, kapitálové transfery podnikatelským subjektům, neziskovým a příspěvkovým organizacím, jiným rozpočtům, vlastním fondům a investiční půjčky a investiční převody Národnímu fondu.

2.2.5.3. Plánované a neplánované výdaje

Plánovatelné výdaje může územní samospráva snadno předem odhadnout, jelikož jsou to převážně výdaje běžné, pravidelně se opakující. Oproti tomu neplánovatelné výdaje lze odhadnout jen velmi obtížně, jelikož jsou výdaje vyvolané různými nečekanými událostmi, jako např. živelnými pohromami.

2.2.5.4. Odvětvové členění výdajů

Odvětvové členění místních veřejných výdajů je uvedeno v příloze č. 3 k opatření MF č. j. 111/74 200/1997 o rozpočtové skladbě. Funkční třídění rozpočtové skladby rozděluje výdaje do 6 skupin. Každá skupina (jednomístný kód) se dále člení na oddíly (dvoumístný kód), pododdíly (třímístný kód) a paragrafy (čtyřmístný kód).

1 Zemědělství a lesní hospodářství

2 Průmysl a ostatní hospodářství

21 Průmysl, stavebnictví, obchod a služby (těžba, energetika, stavebnictví, sběr surovin, zahraniční obchod, turismus)

22 Doprava

221 Pozemní komunikace (dálnice, silnice)

222 Silniční doprava (provoz veřejné dopravy, technická způsobilost vozidel)

223 Plavba

224 Železnice

225 Letectví

23 Vodní hospodářství (odpadní vody, kaly, pitná voda, vodní toky, vodohospodářská díla)

24 Spoje

25 Všeobecné hospodářské záležitosti a ostatní ekonomické funkce

3 Služby pro obyvatelstvo

31 Vzdělání (předškolní, základní, střední, vyšší odborné, ústavní, družiny atp.)

32 Vzdělání (vysoké školy, koleje, menzy, umělecké školy)

33 Kultura, církve a sdělovací prostředky

331 Kultura (divadlo, film, knihovny, muzea, galerie)

332 Ochrana památek a péče o kulturní dědictví a národní a historické povědomí (památkové ústavy, hrady, zámky)

333 Činnosti registrovaných církví a náboženských společností

334 Sdělovací prostředky (rozhlas, televize)

336 Správa v oblasti kultury, církví a sdělovacích prostředků

338 Výzkum a vývoj v oblasti kultury, církví a sdělovacích prostředků

339 Ostatní činnosti (mezinárodní spolupráce, zájmová činnost)

34 Tělovýchova a zájmové činnosti

35 Zdravotnictví (ambulantní péče, ústavní péče, záchranná služba, hygienická služba, zdravotnické programy, správa, výzkum atp.)

36 Bydlení, komunální služby a územní rozvoj

361 Programy rozvoje bydlení a bytové hospodářství

363 Komunální služby, územní rozvoj (veřejné osvětlení, pohřebnictví, výstavba a údržba místních inženýrských sítí, zásobování teplem, územní plánování)

366 Správa v oblasti bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje

368 Výzkum a vývoj v oblasti bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje

369 Ostatní činnosti v oblasti bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje

- 37 Ochrana životního prostředí (ochrana ovzduší, sběr a nakládání s odpady, ochrana půdy a podzemní vody, ochrana přírody a krajiny, redukce působení fyzikálních faktorů na životní prostředí, správa, výzkum a ostatní činnosti v oblasti životního prostředí)
- 38 Výzkum a vývoj odvětvově nespecifikovaný

4 Sociální věci

- 41 Dávky a podpory v sociálním zabezpečení (dávky důchodového a nemocenského pojištění, dávky sociální podpory a příspěvek na bydlení → rodiny, staří občané, blízké osoby, zdravotně postižení)
- 42 Politika zaměstnanosti (podpory, rekvalifikace, veřejně prospěšné práce atd.)
- 43 Sociální péče a pomoc a společné činnosti v sociálním zabezpečení a politice zaměstnanosti (ústavy, domovy důchodců, pečovatelská služba, ústavy péče pro mládež atd.)

5 Bezpečnost státu a právní ochrana

- 51 Obrana
- 52 Civilní nouzové plánování
- 53 Bezpečnost a veřejný pořádek
- 54 Právní ochrana
- 55 Požární ochrana a integrovaný záchranný systém

6 Všeobecná veřejná správa a služby

- 61 Státní moc, státní správa, územní samospráva a politické strany (zastupitelstvo)
- 62 Jiné veřejné služby a činnosti (archivace, zahraniční pomoc)
- 63 Finanční operace
- 64 Ostatní činnosti (transfery jiným úrovním vlády, vypořádání minulých let)

2.2.6. STRUKTURA VÝDAJŮ OBCÍ

Struktura výdajů jednotlivých obcí je bezpochyby rozdílná. Je ovlivněna vývojem v minulosti, prioritami volených představitelů a ekonomickou silou obce. Výsledná struktura výdajů obcí také do určité míry charakterizuje preference obyvatel dané lokality. Svou roli samozřejmě sehrává i velikost obce. Čím je obec větší, tím má i vyšší rozpočtové příjmy a tím má nebo může mít rozmanitější strukturu výdajů. Největší podíl na celkových výdajích obcí zaujímá kapitola *Služby pro obyvatelstvo a Všeobecná veřejná správa*.

Struktura výdajů územních samospráv se v posledních letech výrazně změnila. Je to způsobeno především decentralizací alokační funkce, kdy stát přenechává zajišťování většiny veřejných statků v kompetenci nižších vládních úrovní. Tak dochází k tomu, že výdaje na nákup zboží a služeb, které byly dříve hrazeny ze státního rozpočtu, jsou nyní součástí výdajů územních samospráv. Pro státní rozpočet to naopak znamená nárůst výdajů v podobě transferů, jejichž prostřednictvím přispívá municipalitám na zajišťování některých veřejných statků. Decentralizace a přenos působnosti v poskytování a financování veřejných statků z centrální vlády na nižší samosprávné celky s sebou samozřejmě nese výrazný nárůst administrativních výdajů, tj. výdajů na všeobecnou veřejnou správu.

Struktura výdajů dané územní samosprávy se také odvíjí např. od věkové struktury obyvatelstva. Tam, kde je více obyvatel důchodového věku, rodin s dětmi či sociálně slabých občanů, jsou vyšší náklady na sociální dávky a podpory. Významnou úlohu hraje také míra nezaměstnanosti v dané oblasti.

Poloha obce pak ovlivňuje náklady na dopravu. V obcích, kde je čilý dopravní ruch nebo nepříznivé povětrnostní podmínky, jsou náklady na pozemní komunikace pravděpodobně vyšší než v jiných obcích. Naopak obce vzdálené od větších městských center často dotují z vlastních rozpočtů část nákladů na zajištění veřejné dopravy. V posledních letech pocítily mnohé územní rozpočty také vliv častých přírodních katastrof, zejména povodní.

Chce-li obec získávat příjmy z turismu, musí nejprve investovat do svého rozvoje, aby potenciální zájemce přilákala. To se v rozpočtu projeví nejen zvýšenými náklady na kulturu, tělovýchovu, obchod, stavebnictví, ale také na bezpečnost a ochranu.

Zejména v administrativních nákladech se pak projevuje vliv velikosti obce, jelikož menší obce nemohou využívat úspor z rozsahu při produkci a poskytování služeb. Proto malé obce vydávají mnohem větší procento nákladů na administrativní záležitosti, než obce větší.

2.2.7. RŮST MÍSTNÍCH VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ

Z vývoje veřejných výdajů v posledním století je zřejmé, že veřejné výdaje v podstatě nepřetržitě rostou. Jak uvádí PEKOVÁ (2002) velikost a strukturu veřejných výdajů ovlivňují tyto faktory:

- roste průměrný důchod na jednoho obyvatele – růst důchodu spotřebitelů způsobí změnu ve struktuře spotřebitelské poptávky; spotřebitel začne vynakládat více prostředků na luxusní statky, má vyšší nároky, chce zvýšit svou životní úroveň; roste tak úloha státu v zabezpečení odpovídající životní úrovně, a to všem skupinám obyvatel; rostou investice do infrastruktury a do lidského kapitálu
Wagnerův zákon: podíl veřejných výdajů na národním důchodu roste s růstem důchodu na jednoho obyvatele; rychlejší růst veřejných výdajů proti růstu národního důchodu vlivem státních zásahů v sociální oblasti
- situace na trhu práce – vývoj nezaměstnanosti a struktura nezaměstnaných mají vliv na výši podpor v nezaměstnanosti, které zatěžují rozpočtové hospodaření
- změny populace – růst počtu obyvatel, změny věkové a sociální struktury obyvatel; snížení porodnosti ve vyspělých státech má za následek růst počtu obyvatel v poproduktivním věku, což způsobuje zvýšení nákladu na starobní důchody; mobilita obyvatel do měst klade nároky na infrastrukturu, bydlení a vzdělání
- technologický pokrok – růst automobilového průmyslu zvyšuje náklady na komunikace, dokonalejší a finančně nákladnější vybavení škol a zdravotnických zařízení; technologické změny urychlují zastarávání a rostou tak náklady na obnovu
- inflace – způsobuje růst cen vstupů do veřejného sektoru a valorizaci některých peněžních transferů, např. starobních důchodů, sociálních dávek či růst mezd ve veřejné správě

- demonstrační efekt – snaha vyrovnat se sousedním zemím; v poslední době vliv v rámci Evropské unie
- vliv elasticity poptávky – jak relativní cena veřejných statků roste, spotřebitelé je budou nahrazovat soukromými statky; podíl veřejných statků se zvýší v případě, že je poptávka nepružná

Výše uvedené faktory ovlivňují výši veřejných výdajů obecně. Jelikož však centrální vláda přenáší působnost v zajišťování veřejných statků a služeb na nižší úroveň vlády, mají tyto faktory vliv jak na státní rozpočet, tak i na regionální a municipální veřejné výdaje.

2.2.8. METODY A NÁSTROJE PRO OBJEKTIVIZACI MÍSTNÍCH VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ – zdroj PEKOVÁ, 2004

Nejčastěji používané metody a nástroje pro objektivizaci výdajů územních samospráv jsou:

- komparativní metody, založené na územním srovnání nákladů na produkci konkrétních veřejných statků s cílem stanovit průměrný nákladový ukazatel; využívají se srovnání v čase popř. v prostoru
- standards, výkonové normy, normativy a limity, které vycházejí z kalkulace nákladů na jednotku výkonu ve veřejném sektoru a stanovuje je centrální vláda; tyto metody lze využívat u hromadně produkováných a spotřebovávaných veřejných statků; jejich pomocí může být zároveň zaručen určitý standard
- metoda nákladů a užitku (metoda CBA), jež představuje soubor praktických metod optimální volby v oblasti veřejného sektoru respektující kritérium maximální čisté společenské rentability, přičemž všechny uvažované náklady a užitky jsou vyjádřeny v penězích; porovnávají se přínosy navrhovaných alternativ a doporučuje se nejvhodnější alternativa

2.3. FISKÁLNÍ KAPACITA

Fiskální kapacita je ukazatel, který nám říká, jakých maximálních příjmů může územní samospráva dosáhnout a tudíž jakou má schopnost financovat místní veřejné statky z vlastních zdrojů. Hlavní zdroj příjmů představují příjmy daňové, dále pak plynou územním samosprávám příjmy z pozemků a ze staveb, z vlastní podnikatelské činnosti nebo z finančních investic. Velikost fiskální kapacity závisí převážně na velikosti daňové základny (JÍLEK, 2008). Fiskální kapacitu určité územní samosprávy určíme jako součin průměrné daňové sazby a daňové základny. Daňových základen může být samozřejmě více, ale největší daňovou základnou je důchod na obyvatele, což platí zejména při decentralizaci osobních důchodových daní. Jak uvádí MUSGRAVE (1994), pro určení fiskální kapacity v případě veřejného sektoru Spojených států amerických bývají používány i další daňové základny jako např. maloobchodní obrat nebo hodnota majetku. Fiskální kapacitu pak můžeme měřit i kombinovaným způsobem, kdy bereme v úvahu více daňových základen a každé přiřadíme různou váhu dle důležitosti.

Rozdílná fiskální kapacita může být způsobena rozdíly v mzdové úrovni nebo v ceně půdy, popř. malou hustotou obyvatel.

Je nezbytné zdůraznit, že fiskální kapacita je měřítkem pouze potenciální schopnosti územní samosprávy získávat příjmy. Územní samosprávy se stejnou fiskální kapacitou mohou vybírat různou výši příjmů aplikací různé daňové sazby a také z důvodu rozdílné efektivnosti výběru daní (JÍLEK, 2008). Míru, s jakou územní samospráva využívá dostupnou daňovou základnu, nazýváme fiskální úsilí a měříme ho jako podíl skutečných příjmů k fiskální kapacitě.

2.4. FISKÁLNÍ (VÝDAJOVÁ) POTŘEBA

Oproti fiskální kapacitě, která souvisí se získáváním příjmů, je fiskální potřeba definována jako výše výdajů, které územní samospráva potřebuje pro zajištění požadované úrovně místních veřejných statků. Stejně tak jako jsou rozdíly ve fiskální kapacitě, jsou významné rozdíly i v úrovni fiskální potřeby.

2.4.1. Měření fiskální potřeby

Měření průměrné úrovně fiskální potřeby s sebou nese určité problémy. Pouhé prosté srovnání výdajů jednotlivých územních samospráv totiž nemá potřebnou vypovídací schopnost. Jak již bylo řečeno, potřeby na obyvatele nejsou ve všech územních samosprávách stejné. Například v oblasti školství nehraje zásadní roli počet obyvatel, ale podíl mládeže ve školním věku na celkové populaci. Náklady na komunikace a dopravu jsou zase závislé na hustotě silniční sítě a klimatických podmínkách. Výdaje na podporu starých občanů či rodin s dětmi je zase potřeba přepočítat na výdaje na jednoho příjemce.

Náklady na místní veřejné statky ovlivňuje vyjma výše uvedených faktorů také zákonná povinnost zajišťování některých místních veřejných statků ve stanoveném rozsahu a dále samozřejmě ceny vstupů (např. mzdy, platy, ceny benzínu, materiál, energie) využívaných pro produkci veřejných statků a služeb.

Obecně lze fiskální potřebu vypočítat jako součin rozsahu veřejných statků v dané samosprávě a průměrných jednotkových nákladů na poskytování veřejných statků.

Vzhledem k výše uvedeným potížím při použití prostého počtu obyvatel se jako vhodnější metoda jeví nalezení nejlepší možné srovnávací základny pro každou výdajovou položku územní samosprávy. Jak doporučuje RAFUSE (1990), mělo by být nalezeno takové objektivní měřítko variability výdajových potřeb mezi municipalitami, které nezávisí na aktuálních výdajových rozhodnutích čili konkrétní politice územních samospráv, ale na faktorech, které jsou mimo kontrolu místních vlád. V případě využití této metody však není brán zřetel na efektivnost poskytování místních veřejných statků a služeb.

Poměrem fiskální potřeby konkrétní územní samosprávy na obyvatele a stejného ukazatele za celou decentralizovanou úroveň vlády dostaneme tzv. index fiskální potřeby. Vydělíme-li pak skutečné výdaje na obyvatele v dané územní samosprávě hodnotou fiskální potřeby na obyvatele v dané územní samosprávě, získáme index výdajového úsilí, který vypovídá o tom, v jaké míře je naplňována výdajová potřeba územní samosprávy (JÍLEK, 2008).

V praxi je obvyklý stav nerovnosti mezi fiskální kapacitou a fiskální potřebou, a to v drtivé většině tak, že fiskální kapacita nestačí na pokrytí fiskální potřeby. Tato mezera pak bývá částečně vyplněna dotacemi, které jsou přidělovány nižším vládním úrovním centrální vládou. O výši dotace rozhodují jednak finanční možnosti centrální vlády a jednak důraz na preferované statky (např. školství, zdravotnictví). Zbývající část rozdílu mezi fiskální kapacitou a fiskální potřebou musí územní samospráva pokrýt vlastními zdroji.

3. METODIKA

Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat strukturu a vývoj výdajů územních samospráv obcí v ČR za účelem objektivizace velikosti jejich místních veřejných výdajů. K výše uvedené analýze bude použita metoda zjištění průměrné velikosti výše vybraných výdajových položek, což umožní srovnání jakékoliv municipality ČR s tímto výdajovým průměrem a upozorní na případné výkyvy.

Práce je zaměřena na běžné výdaje municipalit v Jihočeském kraji v období 2005-2007, což by mělo poskytnout dostatečnou představu o výdajích municipalit v ostatních krajích. Svým rozsahem a zaměřením práce navazuje na dosud prováděné studie v rámci Jihočeské univerzity. Ze všech 623 obcí kraje je vybrán reprezentativní vzorek 179 obcí (obce s počtem obyvatel více než 2tisíce jsou zahrnuty všechny) a ty jsou dále rozděleny do 7 velikostních kategorií.

Velikostní kategorie (obce zahrnuté ve vzorku jsou obsahem přílohy č. 1):

0 – 200 obyvatel (v kraji 240, do vzorku zahrnuto 48)

200 – 500 obyvatel (v kraji 205, do vzorku zahrnuto 41)

500 – 1000 obyvatel (v kraji 78, do vzorku zahrnuto 20)

1000 – 2000 obyvatel (v kraji 49, do vzorku zahrnuto 20)

2000 – 5000 obyvatel (v kraji 28)

5000 – 10000 obyvatel (v kraji 15)

10000 – 40000 obyvatel (Český Krumlov, Prachatice, Jindřichův Hradec, Písek, Strakonice, Tábor)

Statutární město České Budějovice je posuzováno samostatně, jelikož v kraji není porovnání s jinými obcemi stejné velikosti. Objektivní analýza výdajů tohoto města si žádá celorepublikové porovnání.

3.1. Zdroje dat

Český statistický úřad – údaje o počtu obyvatel a katastrální výměře obcí

Systém ARIS Ministerstva financí - výkazy pro průběžné hodnocení plnění rozpočtů územních samosprávních celků

Evidence (např. pasporty místních komunikací) obecních úřadů – počet kilometrů silnic ve správě obce

POSTUP ZPRACOVÁNÍ DAT

3.2. Struktura běžných veřejných výdajů obcí – vertikální analýza

První část praktické části je zaměřena na strukturu běžných veřejných výdajů obcí. Pomocí vertikální analýzy je vyjádřen procentní podíl každé ze šesti základních výdajových skupin rozpočtové skladby na celkových běžných výdajích všech obcí dané velikostní kategorie v každém roce sledovaného období (r. 2005 – r. 2007). Následuje výpočet průměrného ročního podílu každé výdajové skupiny na celkových běžných výdajích pro jednotlivé velikostní kategorie.

$$P_{jk}^t = \frac{S_{jk}^t}{BV_j^t} \qquad PP_{jk} = \frac{\sum P_{jk}}{n}$$

P_{jk} ... procentní podíl výdajové skupiny k na celkových běžných výdajích velikostní kategorie j v roce t

BV_j ... součet celkových běžných výdajů v roce t za všechny obce zahrnuté do velikostní kategorie j

S_{jk} ... součet běžných výdajů skupiny k v roce t za všechny obce zahrnuté do velikostní kategorie j

PP_{jk} ... průměrný podíl výdajové skupiny k na celkových běžných výdajích obcí velikostní kategorie j

n ... počet let sledovaného období

t ... daný rok (2005, 2006, 2007)

Pro možnost srovnání byla výše uvedená analýza praktikována také na souhrn výdajů za všechny obce Jihočeského kraje (očistěno o výdaje města České Budějovice) a na souhrn

výdajů za republiku, který byl očištěn o běžné výdaje obcí s počtem obyvatel více než 40000 (tj. Praha, 20 magistrátů a města Kladno a Zlín). Komparace struktury a výše výdajů Statutárního města České Budějovice byla provedena v rámci samostatné velikostní kategorie obcí ČR s počtem 75000 – 110000 obyvatel. Konečným výstupem je průměrný roční procentuální podíl každé z výdajových skupin rozpočtové skladby na celkových běžných výdajích, umožňující vzájemné srovnání úrovně struktury výdajů obcí v dané velikostní kategorii, mezi jednotlivými velikostními kategoriemi, i s průměry za Jihočeský kraj a celou ČR.

3.3. Průměrná velikost výdajů na jednotku ukazatele potřeby

Dalším krokem praktické části diplomové práce je analýza vybraných výdajových položek rozpočtové skladby prostřednictvím přepočtu na jednotku ukazatele potřeby (1 obyvatel, ha, km silnic). Pro analýzu byly vybrány takové veřejné výdaje, jejichž velikost je nejvíce ovlivněna veřejnou volbou na obecní úrovni. Skupiny výdajů na tzv. upřednostňované statky, jejichž minimální poskytovaná výše je stanovena zákonem (např. vzdělání, zdravotnictví) nebyly do analýzy zařazeny. V odvětvovém třídění dle Vyhlášky MF č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě bude proveden rozbor u těchto položky běžných výdajů (na kapitálové výdaje není brán zřetel) se zvolenými srovnávacími základnami:

- zemědělství a lesní hospodářství (skupina 1) → výměra katastru v ha
- silnice (paragraf 2212) → km spravovaných silnic (vytvořena samostatná skupina obcí, u nichž se podařilo písemným dotázaním zjistit počet km udržovaných komunikací)
- kultura, církve a sdělovací prostředky (oddíl 33) → počet obyvatel
- tělovýchova a zájmová činnost (oddíl 34) → počet obyvatel
- komunální služby a územní rozvoj (pododdíl 363) → počet obyvatel
- bezpečnost a právní ochrana (skupina 5) → počet obyvatel
- všeobecná veřejná správa (skupina 6) → počet obyvatel

Podíl skupiny (oddílu, pododdílu, paragrafu) na celkových běžných výdajích obcí Jihočeského kraje: skupina 1 cca 2,5 %, paragraf 2212 cca 5 %, oddíl 33 cca 6 %, oddíl 34 cca 3 – 4 %, paragraf 363 cca 6 – 7 %, skupina 5 cca 2 – 3% a skupina 6 cca 30 – 40 %.

U každé obce spadající do příslušné velikostní kategorie je pro každou výše uvedenou skupinu, oddíl, pododdíl či paragraf vypočítán průměrný roční výdaj na jednotku ukazatele potřeby (1 obyvatel, ha, km silnic). Z dílčích výsledků v jednotlivých letech (r.2005 - r.2007) je stanoven pro každou skupinu (oddíl, pododdíl, paragraf) průměrný roční jednotkový výdaj pro danou velikostní kategorii, což umožňuje srovnání jakékoliv obce s tímto průměrem.

$$PV_{ik} = \frac{\sum \frac{S_{ik}}{Z}}{n}$$

S_{ik} ... velikost běžných výdajů za skupinu (oddíl, pododdíl, paragraf) k obce i v roce t

PV_{ik} ... průměrný roční výdaj obce i na výdajovou skupinu (oddíl, pododdíl, paragraf) k přepočtený na jednotku ukazatele potřeby

Z ... velikost srovnávací základny (počet obyvatel, výměra katastru, počet km silnic)

Tentýž postup je aplikován na souhrn výdajů obcí Jihočeského kraje (po odečtení výdajů města České Budějovice) a taktéž pro sumář výdajů za republiku očištěný o výdaje obcí s počtem obyvatel nad 40 tisíc. Uvedené výpočty umožňují srovnání úrovně výdajů jednotlivých obcí nejen v rámci příslušné velikostní kategorie, ale i porovnání s krajským i celorepublikovým průměrem.

Vynásobením průměrných jednotkových výdajů příslušné velikostní kategorie na výdajovou skupinu (oddíl, pododdíl, paragraf) srovnávací základnou (počet obyvatel, výměra katastru, počet kilometrů silnic) konkrétní obce získáme odhad fiskální (výdajové) potřeby této obce pro jednotlivé skupiny (oddíly, pododdíly, paragrafy) výdajů obecního rozpočtu.

$$N_i = \sum_{k=1}^Y (PV_{ik} \cdot Z_{ik})$$

N_i ... fiskální potřeba obce i

Y ... počet výdajových skupin k

Z_{ik} ... velikost srovnávací základny (počet obyvatel, výměra katastru, počet km silnic) obce i pro výdajovou skupinu k

PV_{ik} ... průměrný roční výdaj velikostní kategorie i na výdajovou skupinu (oddíl, pododdíl, paragraf) k přepočtený na jednotku ukazatele potřeby

Porovnání takto zjištěné fiskální potřeby se skutečně vynaloženými výdaji (tzv. index výdajového úsilí) poukazuje na míru naplňování fiskální potřeby obcí a je podnětem k podrobnější analýze. Možné příčiny takových výkyvů jsou téměř pro každou obec individuální a bez dokonalé znalosti obecních poměrů je nelze objektivně určit.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

4.1. VERTIKÁLNÍ ANALÝZA

V první fázi praktické části byla provedena vertikální analýza běžných výdajů vybraného vzorku obcí Jihočeského kraje. Vzorek zahrnuje 178 obcí, které jsou rozděleny do 7 velikostních kategorií. Pro analýzu bylo použito základní členění běžných výdajů územních samosprávních celků, tj. těchto výdajových skupin:

1. Zemědělství a lesní hospodářství
2. Průmysl a ostatní hospodářství
3. Služby pro obyvatelstvo
4. Sociální věci
5. Bezpečnost státu a právní ochrana
6. Všeobecná veřejná správa a služby (očističeno o převody vlastním fondům)

Za jednotlivé velikostní kategorie obcí byly zjištěny následující procentuální podíly výdajových skupin na celkových běžných výdajích:

a) Velikostní kategorie 0-200 obyvatel

Tabulka č. 1 – Výdajová struktura obcí s 0 – 200 obyvateli (v%)

Velikostní kategorie Výdajová skupina / Období	Obce 0-200 obyvatel			Průměr za 2005-2007
	2005	2006	2007	
Zemědělství a lesní hospodářství	7,53	7,01	7,89	7,48
Průmysl a ostatní hospodářství	13,53	20,30	23,48	19,10
Služby pro obyvatelstvo	32,74	32,30	29,12	31,39
Sociální věci	0,27	0,25	0,22	0,25
Bezpečnost státu a právní ochrana	2,48	1,45	1,96	1,96
Všeobecná veřejná správa a služby	43,46	38,69	37,34	39,83

b) Velikostní kategorie 201-500 obyvatel

Tabulka č. 2 – Výdajová struktura obcí s 201 – 500 obyvateli (v %)

Velikostní kategorie Výdajová skupina / Období	Obce 201-500 obyvatel			Průměr za 2005-2007
	2005	2006	2007	
Zemědělství a lesní hospodářství	6,01	5,81	7,88	6,57
Průmysl a ostatní hospodářství	17,81	26,67	17,44	20,64
Služby pro obyvatelstvo	33,55	30,93	35,05	33,18
Sociální věci	0,12	0,17	0,10	0,13
Bezpečnost státu a právní ochrana	1,85	1,83	1,78	1,82
Všeobecná veřejná správa a služby	40,66	34,58	37,74	37,66

c) Velikostní kategorie 501-1000 obyvatel

Tabulka č. 3 – Výdajová struktura obcí s 501 – 1000 obyvateli (v %)

Velikostní kategorie Výdajová skupina / Období	Obce 501-1000 obyvatel			Průměr za 2005-2007
	2005	2006	2007	
Zemědělství a lesní hospodářství	3,48	3,35	5,80	4,21
Průmysl a ostatní hospodářství	11,71	13,45	18,94	14,70
Služby pro obyvatelstvo	46,98	48,22	42,54	45,91
Sociální věci	0,28	0,20	0,19	0,22
Bezpečnost státu a právní ochrana	1,64	1,51	1,70	1,62
Všeobecná veřejná správa a služby	35,90	33,28	30,83	33,34

d) Velikostní kategorie 1001-2000 obyvatel

Tabulka č. 4 – Výdajová struktura obcí s 1001 – 2000 obyvateli (v %)

Velikostní kategorie Výdajová skupina / Období	Obce 1001-2000 obyvatel			Průměr za 2005-2007
	2005	2006	2007	
Zemědělství a lesní hospodářství	4,07	3,94	4,50	4,17
Průmysl a ostatní hospodářství	10,57	14,58	11,91	12,35
Služby pro obyvatelstvo	49,73	48,78	51,01	49,84
Sociální věci	1,11	1,23	2,18	1,51
Bezpečnost státu a právní ochrana	2,19	2,01	1,60	1,93
Všeobecná veřejná správa a služby	32,32	29,45	28,80	30,19

e) Velikostní kategorie 2001-5000 obyvatel

Tabulka č. 5 – Výdajová struktura obcí s 2001 – 5000 obyvateli (v %)

Velikostní kategorie Výdajová skupina / Období	Obce 2001-5000 obyvatel			Průměr za 2005-2007
	2005	2006	2007	
Zemědělství a lesní hospodářství	0,72	0,66	0,92	0,77
Průmysl a ostatní hospodářství	9,83	11,26	10,36	10,48
Služby pro obyvatelstvo	48,35	49,43	53,45	50,41
Sociální věci	9,25	9,00	4,06	7,44
Bezpečnost státu a právní ochrana	1,87	1,88	1,96	1,90
Všeobecná veřejná správa a služby	29,99	27,76	29,24	29,00

f) Velikostní kategorie 5001-10000 obyvatel

Tabulka č. 6 – Výdajová struktura obcí s 5001 – 10000 obyvateli (v %)

Velikostní kategorie Výdajová skupina / Období	Obce 5001-10000 obyvatel			Průměr za 2005-2007
	2005	2006	2007	
Zemědělství a lesní hospodářství	0,94	0,88	0,87	0,90
Průmysl a ostatní hospodářství	5,92	6,39	6,33	6,21
Služby pro obyvatelstvo	36,33	37,71	33,62	35,89
Sociální věci	18,98	19,93	26,17	21,69
Bezpečnost státu a právní ochrana	2,35	3,10	2,41	2,62
Všeobecná veřejná správa a služby	35,49	32,00	30,61	32,70

g) Velikostní kategorie 10001-40000 obyvatel

Tabulka č. 7 – Výdajová struktura obcí s 10001 – 40000 obyvateli (v %)

Velikostní kategorie Výdajová skupina / Období	Obce 10001-40000 obyvatel			Průměr za 2005-2007
	2005	2006	2007	
Zemědělství a lesní hospodářství	0,84	0,80	0,80	0,81
Průmysl a ostatní hospodářství	6,51	9,20	7,59	7,77
Služby pro obyvatelstvo	39,65	39,15	35,04	37,95
Sociální věci	17,11	17,20	24,38	19,56
Bezpečnost státu a právní ochrana	2,88	2,91	2,61	2,80
Všeobecná veřejná správa a služby	33,01	30,74	29,58	31,11

Z výše uvedených dat je patrné, že největší objem finančních prostředků je vynakládán na služby pro obyvatelstvo a všeobecnou veřejnou správu. U všech velikostních kategorií se položky těchto dvou skupin podílejí na celkových běžných výdajích z 68 – 80 %. Naopak výdaje na Bezpečnost státu a právní ochranu jsou u všech velikostních kategorií pod hranicí 3%. I přes tyto společné prvky odhalila provedená vertikální analýza rozdíly ve vynakládání veřejných prostředků mezi jednotlivými velikostními kategoriemi.

Zemědělství a lesní hospodářství

U této kapitoly obecních rozpočtů je podíl na celkových běžných výdajích podstatně vyšší u obcí s malým počtem obyvatel. U nejmenších obcí byl procentní průměr výdajů za sledované období až na úrovni 7,48 %. S rostoucí velikostí obcí pak výdaje na tyto potřeby klesají a u velikostních kategorií nad 2000 obyvatel jsou menší než 1 % z celkových běžných výdajů.

Průmysl a ostatní hospodářství

Na výdajích této kategorie obecních výdajů se nejvíce podílí výdaje na pozemní komunikace, provoz veřejné silniční dopravy, zásobování pitnou vodou a čištění odpadních vod. Právě tyto položky jsou příčinou rozdílů vynaložených prostředků mezi malými obcemi a obcemi s počtem obyvatel nad 5000. Vyšší výdaje u malých obcí mohou být důsledkem zabezpečování těchto potřeb vlastními silami a nemožnosti využití úspor z rozsahu. U obcí do 500 obyvatel činí podíl těchto výdajů cca 20 % na celkovém rozpočtu běžných výdajů, kdežto u obcí nad 5000 obyvatel pouze kolem 7 %.

Služby pro obyvatelstvo

Téměř všechny obce vydávají nejvyšší částky z rozpočtu na služby pro obyvatelstvo. Tato kapitola je značně rozmanitá a jednotlivé činnosti jsou zastoupeny v rozpočtech obcí rozdílně. Obecně můžeme největší podíl přičíst výdajům na školství, bydlení, komunální služby a ochranu životního prostředí, kam spadá také sběr a nakládání s odpady. Naopak výdaje na kulturu a tělovýchovu se v závislosti na velikosti obce liší. U nejmenších obcí není výjimkou, že např. náklady na tělovýchovu a zájmovou činnost jsou nulové. Podrobnější rozbor vybraných položek kapitoly 3 je druhým krokem praktické části.

Procentní vertikální analýza vybraných obcí Jihočeského kraje nám ukázala, že podíl této položky na celkových běžných výdajích obcí se pohybuje v rozmezí 31 – 51 %, kdy nejvyšší procento těchto výdajů mají obce od 500 do 5000 obyvatel.

Sociální věci

U této skupiny výdajů lze díky provedené analýze sledovat velké rozdíly mezi nejmenšími obcemi a obcemi s více než 5000 obyvateli. Zatímco u obcí do 1000 obyvatel jsou tyto výdaje téměř nulové, u velikostních kategorií nad 5000 obyvatel představují až 20 % z rozpočtu celkových běžných výdajů. Výše uvedené rozdíly jsou způsobeny jednak poskytováním sociálních dávek, pečovatelské služby a dále se zřizováním a provozem sociálních ústavů, dětských domovů, domovů důchodců, apod. Tyto služby se v malých obcích vyskytují jen velmi sporadicky.

Bezpečnost státu a právní ochrana

Výdaje na tyto činnosti obcí v rámci Jihočeského kraje jsou procentuálně u všech velikostních kategorií zastoupeny stejně, a to cca 2 % z celkových běžných výdajů. Tato položka se mírně zvyšuje u větších obcí, což je ovlivněno nároky na veřejný pořádek (především na městskou policii), které se s růstem počtu obyvatel bezpochyby zvyšují. V Jihočeském kraji není tento trend příliš patrný, vzhledem malému počtu větších měst. Pro srovnání uvádíme, že průměrný podíl výdajů na bezpečnost státu a právní ochranu na celkových běžných výdajích je pro krajské město České Budějovice za totéž období cca 3,5%.

Všeobecná veřejná správa a služby

Pro vybraný vzorek obcí lze díky provedené vertikální analýze konstatovat, že na všeobecnou veřejnou správu vynaložily nejvyšší část rozpočtových prostředků obce v nejnižší velikostní kategorii, a to v průměru bezmála 40 %. S růstem velikosti obce se tento podíl pozvolna snižuje a na nejnižší úrovni je pro velikostní kategorii 2000-5000 obyvatel. Pro dvě největší kategorie se opět mírně zvyšuje. Detailnější studie této kapitoly obecních rozpočtů, včetně přepočtu výdajů na 1 obyvatele je součástí druhé fáze praktické části.

4.1.1. Vzájemné porovnání velikostních kategorií, Jihočeského kraje a ČR

Případné rozdíly v procentuálním zastoupení jednotlivých položek obecního rozpočtu v závislosti na velikosti obce a procentuálního zastoupení kapitol rozpočtu v rámci celku, lze vyčíst z následující tabulky.

Tabulka č. 8 – Výdajová struktura dle velikostních kategorií v porovnání s Jihočeským krajem a ČR (v %)

Výdajová skupina / Počet obyv.	Velikostní kategorie obcí Jihočeského kraje							Jč.kraj	ČR
	0-200	201-500	501-1000	1001-2000	2001-5000	5001-10000	10001-40000		
Zemědělství a lesní hospodářství	7,48	6,57	4,21	4,17	0,77	0,90	0,81	2,11	1,21
Průmysl a ostatní hospodářství	19,10	20,64	14,70	12,35	10,48	6,21	7,77	11,17	9,24
Služby pro obyvatelstvo	31,39	33,18	45,91	49,84	50,41	35,89	37,95	39,32	39,47
Sociální věci	0,25	0,13	0,22	1,51	7,44	21,69	19,56	12,91	15,69
Bezpečnost státu a právní ochrana	1,96	1,82	1,62	1,93	1,90	2,62	2,80	2,36	2,53
Všeobecná veřejná správa a služby	39,83	37,66	33,34	30,19	29,00	32,70	31,11	32,12	31,86

Hodnoty ve výše uvedené tabulce jasně poukazují na rozdíly v závislosti na velikosti obce. V oblasti výdajů na zemědělství a lesní hospodářství se nejvíce odlišují obce od 2000 obyvatel, a to jak od průměru kraje, tak od celorepublikového průměru. Je to způsobeno tím, že ačkoliv mají větší obce rozsáhlejší výměru katastru, jedná se především o pozemky, které nemají charakter zemědělským či lesním ploch a tudíž je zastoupení výdajů na tuto položku rozpočtu u větších obcí ve vztahu k celkovým běžným výdajům téměř zanedbatelné. Další možnou příčinou rozdílu ve vztahu celorepublikovému průměru je fakt, že mnohé obce zemědělské a lesní pozemky ve svém katastru dále pronajímají soukromým subjektům, čímž se zbavují povinnosti vynakládat s tím související výdaje, jako např. výdaje na provoz vlastních zařízení, pěstební činnost, ozdravování hospodářských zvířat a zemědělských plodin apod. Také hospodářské provozy jsou zřizovány v drtivé většině na území malých obcí.

V rámci Jihočeského kraje tvoří průměrný podíl výdajů na zemědělství a lesní hospodářství u obcí dvou nejmenších velikostních kategorií přibližně 7 % na celkových běžných výdajích. Podíl u obcí s počtem obyvatel nad 2000 naopak nedosahuje ani 1 %, čímž je jak pod hranicí průměru za kraj, tak pod hranicí celorepublikového průměrného podílu skupiny 1 na běžných výdajích.

Ve výdajové skupině 2 se průměru kraje i ČR nejvíce přibližují obce s počtem obyvatel v rozmezí 1-5 tisíc. Podíl výdajů na tuto výdajovou skupinu u malých obcí převyšuje krajský i republikový průměr až o 10 %, u obcí nad 5 tisíc obyvatel je o 2 – 5 % pod průměrem.

Veřejné výdaje na služby pro obyvatelstvo představují ve všech velikostních kategoriích vysoký podíl na celkových běžných výdajích obcí v rozmezí 30 – 50 %. Krajský a republikový průměr je nejvíce překročen u třetí a čtvrté velikostní kategorie, kde je podíl těchto výdajů až na 50% úrovni celkových běžných výdajů.

V oblasti sociálních věcí není porovnání jednotlivých velikostních kategorií s průměrem Jihočeského kraje a ČR vhodný vzhledem ke skutečnosti, že na drtivou většinu těchto výdajů poskytuje dotace stát a obce tak poskytují výdaje z vlastních rozpočtu pouze za služby nad tento rámec, jako je například sociální péče a pomoc starým a zdravotně postiženým

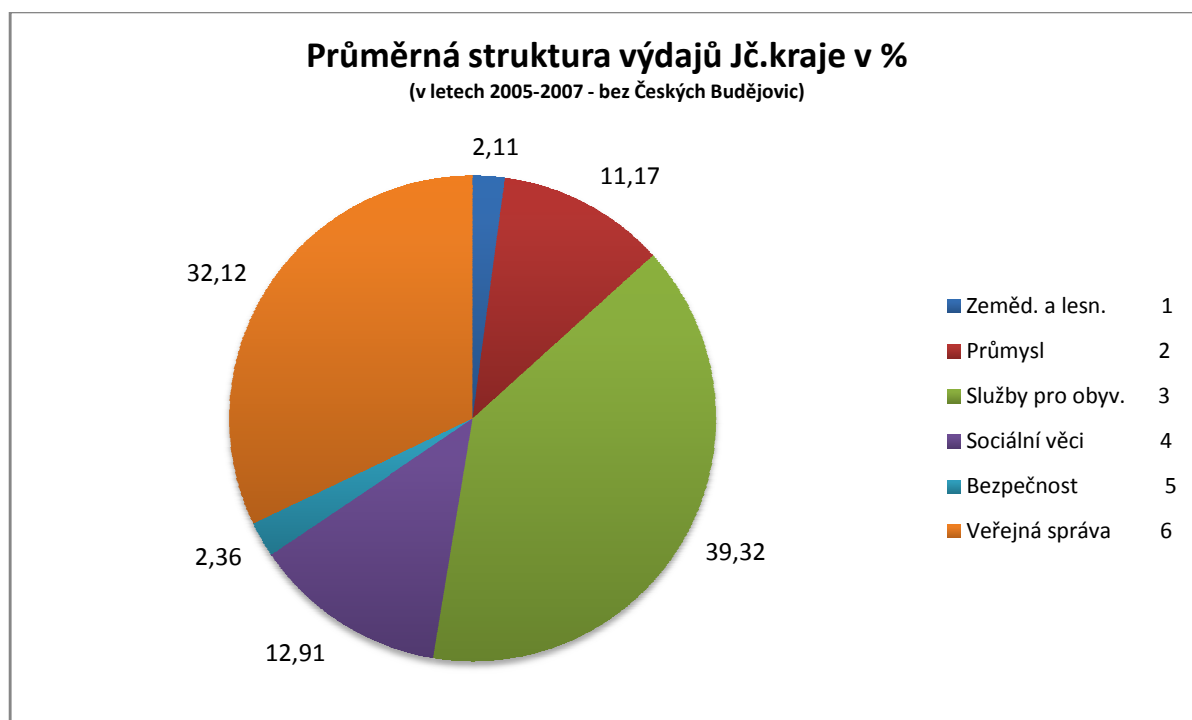
občanům, dětem, mládeži a rodinám. Tyto „nadstandardní“ služby obce s počtem obyvatel do 2000 téměř neposkytují. Nejvíce jsou výdaje na sociální věci zastoupeny v obcích s počtem obyvatel 5 – 40 tisíc (cca 20 %) a s růstem počtu obyvatel se v důsledku úspor z rozsahu opět snižují.

S výjimkou nejmenších obcí je podíl výdajů na všeobecnou veřejnou správu jednotlivých velikostních kategorií srovnatelný s průměrem Jihočeského kraje i průměrem za ČR a pohybuje se okolo 30 %. Zvýšený podíl výdajů na veřejnou správu na celkových běžných výdajích můžeme sledovat v rozpočtech malých obcí, kdy u obcí s 0 - 200 obyvateli je tento podíl bezmála 40%.

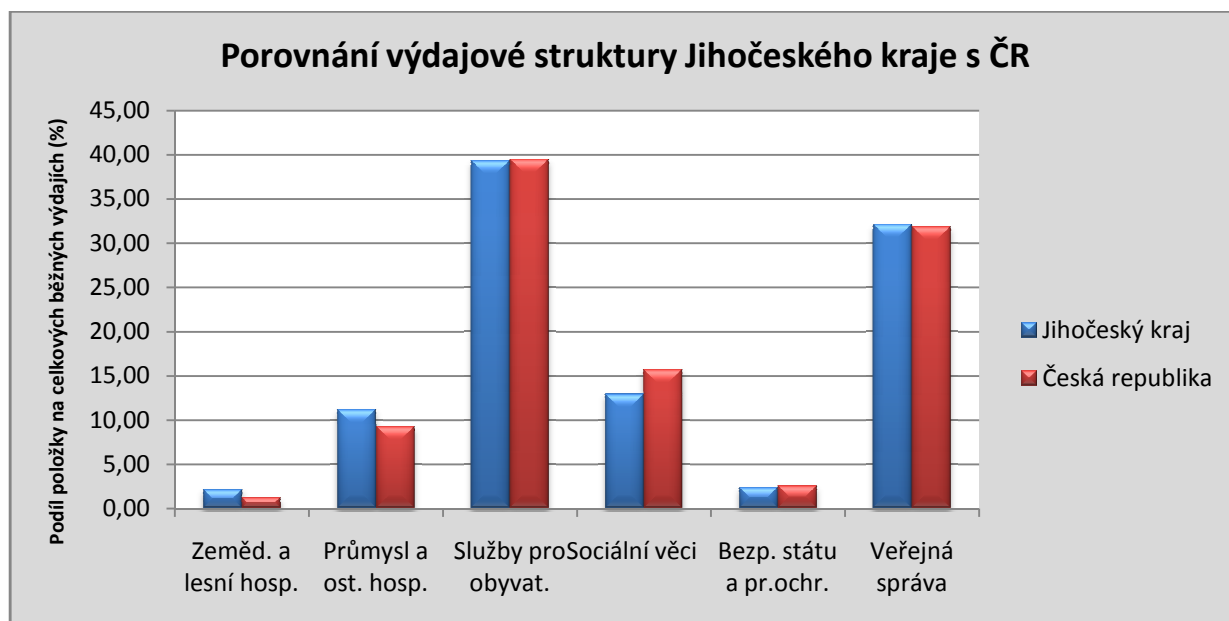
4.1.2. Srovnání Jihočeského kraje a ČR

Přistoupíme-li ke komparaci procentních podílů jednotlivých rozpočtových skupin na celkových běžných výdajích Jihočeského kraje (připomínáme, že údaj je očištěn o výdaje statutárního města České Budějovice) a procentních podílů zjištěných za ČR (taktéž bez obcí nad 40 tisíc obyvatel) jako celek, neshledáme žádné výraznější rozdíly.

Graf č. 1 – Struktura výdajů Jihočeského kraje

Graf č. 2 – Porovnání výdajové struktury Jihočeského kraje a ČR

Grafické zobrazení nám potvrzuje, že procentní podíly šesti základních výdajových skupin na celkových běžných výdajích za všechny obce Jihočeského kraje (vyjma Českých Budějovic) se téměř shodují s procentním podílem těchto položek na celkovém součtu běžných výdajů všech obcí v ČR po odečtení výdajů za Prahu, Magistrátní úřady a dvou měst s počtem obyvatel nad 40 tisíc (Zlína a Kladna). Pouze v oblasti průmyslu a ostatního hospodářství je Jihočeský kraj cca 2 % nad republikovým průměrem a naopak v oblasti sociálních věcí vydává Jihočeský kraj z obecních rozpočtů o 2,78 % celkových běžných výdajů méně než obce celé ČR do 40 tisíc obyvatel.

4.1.3. Trend vývoje výdajů ve sledovaném období

Tabulka č. 9 – Vývoj struktury výdajů Jihočeského kraje a ČR (v %)

Výdajová skupina / Období	Jihočeský kraj			Česká republika		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Zemědělství a lesní hospodářství	2,08	1,96	2,30	1,19	1,15	1,30
Průmysl a ostatní hospodářství	9,00	12,19	12,31	8,97	10,09	8,67
Služby pro obyvatelstvo	40,17	40,01	37,77	39,86	40,00	38,54
Sociální věci	11,83	11,81	15,10	14,83	14,38	17,85
Bezpečnost státu a právní ochrana	2,34	2,53	2,21	2,47	2,63	2,48
Všeobecná veřejná správa a služby	34,57	31,50	30,30	32,68	31,75	31,16

Opět s přihlédnutím k očištění dat o Magistrátní úřady můžeme v Tabulce č. 9 pomocí provedené vertikální analýzy sledovat vývoj místních veřejných výdajů ve třech po sobě jdoucích obdobích. Pokud se zaměříme na objemově nejvýznamnější položky, dojdeme k závěru, že se výdaje za služby pro obyvatelstvo i výdaje na veřejnou správu v letech 2005 - 2007 mírně snižovaly, a to jak v rámci Jihočeského kraje, tak za celou ČR. Konkrétně za Jihočeský kraj se podíl výdajové skupiny 3 na celkových běžných výdajích snížil o 2,4 % a podíl výdajové skupiny 6 dokonce o 4,72 %. V celorepublikovém součtu byl pak tento pokles pouze 1,32 % u skupiny 3 a 1,52 % u skupiny 6.

4.1.4. Vertikální analýza výdajů statutárního města České Budějovice

Tabulka č. 10 porovnává průměrný podíl jednotlivých skupin rozpočtu Českých Budějovic na celkových běžných výdajích téhož města s identickým průměrným podílem 23 největších obcí ČR (Praha, MgÚ, Kladno a Zlín). Tabulka je doplněna o vývoj výše uvedených podílů pro České Budějovice v letech 2005-2007.

Tabulka č. 10 – Vertikální analýza položek běžných výdajů Českých Budějovic (v %)

Výdajová skupina \ Období	2005	2006	2007	průměr ČB	průměr všech MgÚ
Zemědělství a lesní hospodářství	0,34	0,27	0,26	0,29	0,22
Průmysl a ostatní hospodářství	17,97	20,59	21,66	20,07	23,63
Služby pro obyvatelstvo	37,03	35,31	29,58	33,97	37,87
Sociální věci	14,41	15,74	23,28	17,81	11,93
Bezpečnost státu a právní ochrana	3,71	3,60	3,33	3,55	3,58
Veřejná správa	26,55	24,49	21,89	24,31	22,78

Také v případě Českých Budějovic je vidět trend poklesu výdajů na služby pro obyvatelstvo a všeobecnou veřejnou správu. Naopak položka sociálních věcí zvýšila svůj podíl na celkových běžných výdajích z 14,41 % v roce 2005 na 23,28 % v roce 2007 a pohybuje se vysoko nad celkovým průměrem ostatních měst v téže velikostní kategorii. Z údajů rozpočtu bylo zjištěno, že nárůst skupiny 4 způsobily výdaje položky 4195 – Příspěvek na péči, položka 5410 – Sociální dávky, který byl v letech 2005, 2006 nulový a v roce 2007 činil výdaj na tuto službu 233 956 tisíc Kč.

4.1.5. Průměrná výše výdajů obcí podle velikostních kategorií

Je pochopitelné, že celková výše výdajů obcí se liší v závislosti na počtu obyvatel. V tabulce č. 11 vidíme, že celkové běžné výdaje rostou téměř přímo úměrně s rostoucím počtem obyvatel. Tabulka uvádí průměrnou výši běžných výdajů obcí Jihočeského kraje za období 2005 – 2007. U obcí nad 2000 obyvatel, kde bylo do vzorku zahrnuto všech 49 obcí kraje, můžeme provést taktéž absolutní hodnotové vyjádření, čímž získáme skutečnou průměrnou výši běžných výdajů těchto obcí v daném období, která činí 4 841,235 mil. Kč.

Tabulka č. 11 – Průměrná výše běžných výdajů obcí Jihočeského kraje dle velikostních kategorií (v tis.Kč)

Výdajová skupina \ Počet obyv.	Velikostní kategorie obcí Jihočeského kraje							
	0-200	201-500	501-1000	1001-2000	2001-5000	5001-10000	10001-40000	
Průměrná výše běžných výdajů celkem	1 359 604	3 320 194	7 201 140	13 737 821	29 874 118	105 822 224	402 904 395	
Zemědělství a lesní hospodářství	101 818	218 178	310 282	574 527	229 961	946 678	3 269 766	
Průmysl a ostatní hospodářství	265 745	694 516	1 079 302	1 705 703	3 139 710	6 587 048	31 376 022	
Služby pro obyvatelstvo	424 634	1 099 119	3 292 732	6 850 260	15 079 063	37 884 297	152 307 435	
Sociální věci	3 307	4 495	15 845	211 007	2 205 431	23 199 125	79 746 581	
Bezpečnost státu a právní ochrana	26 348	60 382	116 530	263 426	569 070	2 774 113	11 243 571	
Veřejná správa	537 752	1 243 503	2 386 449	4 132 899	8 650 882	34 430 963	124 961 020	

Takto zjištěné průměry jednotlivých velikostních kategorií nám dávají možnost srovnání jakékoliv obce Jihočeského kraje s těmito skupinovými průměry a následně mohou být podnětem k podrobnější analýze výdajových položek dané obce.

Vytvořením samostatné skupiny 8 magistrátů s počtem obyvatel 75 – 110 tisíc, se nabízí možnost porovnat také běžné výdaje města České Budějovice, které svým počtem obyvatel do této velikostní kategorie spadají, s výdajovým průměrem skupiny. Zjištěné údaje jsou uvedeny v tabulce č. 12.

Tabulka č. 12 – Porovnání výše výdajů ČB (v tisících Kč) v rámci stejné velikostní kategorie obcí

	MgÚ 75-110tis.obyv.	Průměr Č.Budějovice
Průměrná výše běžných výdajů celkem	1 339 566,722	1 359 461,947
Zemědělství a lesní hospodářství	3 444,951	3 894,067
Průmysl a ostatní hospodářství	238 193,003	274 629,203
Služby pro obyvatelstvo	496 249,321	457 929,737
Sociální věci	220 316,602	246 868,307
Bezpečnost státu a právní ochrana	54 821,462	47 994,623
Veřejná správa	326 541,383	328 146,007

Územní samospráva města České Budějovice vynaložila v letech 2005 -2007 na místní veřejné výdaje průměrnou částku 1 359,462 mil. Kč a ve všech položkách více méně kopíruje výdajový průměr srovnatelných magistrátů. Nejvyšší rozdíl je ve výdajích na skupinu 3 – Služby pro obyvatelstvo (o 38,3 mil. Kč méně) a na skupinu 2 – Průmysl a ostatní hospodářství (o 36,4 mil. Kč více). Průměrné výdaje na všeobecnou veřejnou správu činily 328,146 mil. Kč a odpovídají průměru skupiny.

4.2. PRŮMĚRNÉ VÝDAJE A FISKÁLNÍ POTŘEBA

4.2.1. Průměrné výdaje na jednotku ukazatele potřeby

Obsah této kapitoly je zaměřen na podrobnější rozbor vybraných výdajových položek obecních rozpočtů, stanovení průměrné fiskální potřeby a indexů fiskálního (výdajového) úsilí. Pro tento rozbor byly vybrány skupiny 1, 5, 6, oddíly 33, 34 a pododdíl 363 rozpočtové skladby. Velikostní kategorie byly i pro tuto analýzu zachovány a nadále uvažujeme sledované období 2005-2007.

Pro stanovení průměrné fiskální potřeby je nejprve zapotřebí vypočítat pro každou výše uvedenou položku aritmetický průměr výdajů přepočtených na jednotku v naturálním vyjádření u všech municipalit v dané velikostní kategorii. Pro výdaje na zemědělství a lesní hospodářství je tímto ukazatele katastrální výměra, u zbývajících výdajových položek byl za ukazatel potřeby zvolen počet obyvatel sledované obce.

Z výkazů pro průběžné hodnocení plnění rozpočtů územních samosprávních celků, které jsou k dispozici na webových stránkách Ministerstva financí v systému ARIS, byla použita data pro stanovení průměrných výdajů obcí na hodnotovou jednotku za období 2005-2007. Zjištěné průměrné jednotkové výdaje pro kategorii obcí s největším počtem obyvatel na území Jihočeského kraje jsou uvedeny v tabulce č. 13.

Tabulka č. 13 – Průměrné výdaje obcí velikostní kategorie 10000 – 40000 obyvatel na jednotku (v Kč)

Skupina 10-40tis. obyv.	Český Krumlov	J. Hradec	Písek	Prachatice	Strakonice	Tábor	průměr skup.
1 - výdaj na ha	883	522	385	453	1 507	701	742
33 - výdaj na 1 obyv.	2 065	1 174	949	1 734	1 249	1 068	1 373
34 - výdaj na 1 obyv.	1 221	547	806	811	1 108	866	893
363 - výdaj na 1 obyv.	974	576	1 264	488	414	748	744
5 - výdaj na 1 obyv.	776	377	512	576	547	381	528
6 - výdaj na 1 obyv.	6 635	4 632	6 159	5 998	5 218	5 014	5 609

Přepočet běžných rozpočtových výdajů na jednotku ukazatele potřeby umožňuje snáze porovnat vynaložené výdaje na místní veřejné statky u konkrétních územních samospráv.

V případě obcí nad 10000 obyvatel jsou některých z nich patrné nemalé rozdíly v porovnání s průměrem skupiny. Například v Českém Krumlově vynaložili průměrně na 1 obyvatele v oblasti kultury, církve a sdělovacích prostředků o 692,-Kč (tj. o 50 %) více než je průměr skupiny. Každý takový rozdíl má jistě svoji příčinu a v případě Českého Krumlova se můžeme domnívat, že je tato skupina výdajů ovlivněna zápisem obce v Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Tato skutečnost jistě v nemalé míře ovlivňuje i ostatní místní veřejné výdaje. Podobně můžeme zdůvodnit vyšší hodnoty u výdajové skupiny 5 – Bezpečnost státu a právní ochrana, kde nejvyšší podíl výdajů tvoří výdaje na obecní policii. Český Krumlov jistě vynakládá více výdajů na tuto položku rozpočtu než je tomu v jiných obcích, a to částečně díky zvýšenému turistickému ruchu. Toto byl pouze příklad, čím může být výše veřejných výdajů ovlivněna. Opodstatnění vynakládání výdajů na místní veřejné statky zůstává většinou široké veřejnosti skryto a k objektivním soudům ohledně efektivnosti je nutné znát veškeré okolnosti. Údaje publikované v této práci tak nabízí všem územním samosprávám v kraji porovnat své výdaje s průměrem skupiny a pokusit se místní veřejné výdaje objektivizovat. Přehled průměrných výdajů na jednotku fiskálního ukazatele (ha, počet obyvatel) dalších dvou velikostních kategorií uvádějí následující tabulky. Opět uvažujeme u položky 1 – Zemědělství a lesní hospodářství průměrný výdaj na 1 ha a u všech ostatních položek průměrný výdaj na 1 obyvatele.

Tabulka č. 14 - Průměrné výdaje obcí velikostní kategorie 5001 – 10000 obyvatel na jednotku (v Kč)

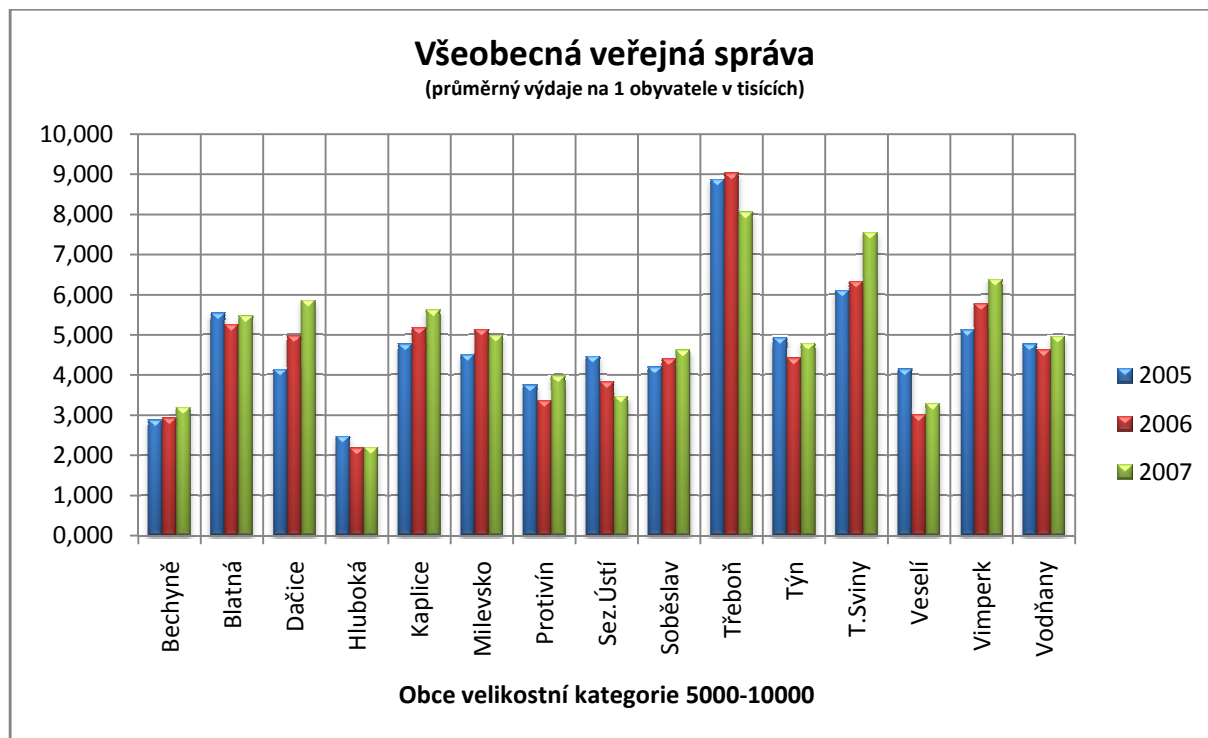
Skupina 5-10tis. obyv.	1	33	34	363	5	6
Bechyně	37	713	201	517	113	3 002
Blatná	98	958	137	359	376	5 424
Dačice	226	960	233	352	351	4 995
Hluboká	122	470	627	1 551	197	2 284
Kaplice	430	1 020	500	421	236	5 194
Milevsko	514	1 367	1 025	363	579	4 879
Protivín	0	604	143	1 176	416	3 696
Sezimovo Ústí	0	818	108	156	363	3 925
Soběslav	489	871	461	1 697	478	4 408
Třeboň	157	1 317	377	544	804	8 657
Týn nad Vltavou	181	738	266	625	118	4 713
Trhové Sviny	364	1 328	329	917	339	6 668
Veselí nad Lužnicí	4	875	265	1 554	252	3 485
Vimperk	178	993	740	573	614	5 765
Vodňany	132	963	127	2 234	459	4 788
průměr skupiny	195	933	369	869	380	4 792

V této velikostní kategorii vidíme snížení průměrných výdajů na jednotku oproti předchozí velikostní kategorii u všech položek vyjma komunálních služeb a územního rozvoje (363). Ačkoli byla analýza provedena u všech obcí této kategorie v rámci Jihočeského kraje, není vzorek dostatečně velký na to, aby nadměrně vysoké výdaje jedné obce neovlivnily průměr celé skupiny. Zde například vysoké výdaje města Vodňany v oblasti komunálních služeb zvyšují celkový průměr skupiny téměř o 100,-Kč na obyvatele. Vysoké výdaje na tuto výdajovou položku mají také obce Hluboká nad Vltavou, Soběslav a Veselí nad Lužnicí, které se pohybují na hranici 1.500,-Kč na 1 obyvatele. Z rozpočtů výše uvedených samospráv byly zjištěny vysoké hodnoty u položek 5169 a 5331 (druhé členění), v nichž jsou dle rozpočtové skladby zahrnuty například příspěvky na stravování zaměstnanců v zařízení jiné organizace, nákup stravenek ve veřejném stravování, úhrady za lékařské prohlídky či neinvestiční příspěvky zřízeným neziskovým organizacím. V porovnání s tím vydává většina obcí této velikostní kategorie v oblasti komunálních služeb a územního rozvoje méně než 600,-Kč na 1 obyvatele.

Ve výdajích na tělovýchovu a zájmovou činnost nejvíce převyšuje průměr skupiny územní samospráva Milevsko, a to téměř trojnásobně. V položkách druhového členění se objevují zvýšené výdaje na neinvestiční dotace nefinančním podnikatelským subjektům. Vysoké průměrné výdaje na oddíl 34 se objevují také v obci Hluboká nad Vltavou a Vimperk. V oblasti kultury je opět na předních místech spolu s obcemi Trhové Sviny a Třeboň obec Milevsko. Jedná se o výdaje na činnost kin, muzeí, galerií, knihoven, hudební činnost a ostatní zájmovou činnost v kultuře.

Nejvyšší průměrnou hodnotu běžných výdajů na 1 obyvatele u odvětvové skupiny 5 – Bezpečnost státu a právní ochrana, konkrétně výdaje na obecní policii → platy a odměny zaměstnanců → má rozpočet města Třeboň, a sice 804,-Kč. Tato obec zaujímá také prvenství ve výdajích na všeobecnou veřejnou správu, kdy v letech 2005-2007 vynaložila průměrně 8.657,-Kč na obyvatele. Z toho bylo 5.225,-Kč na místní správu. V porovnání s tím měla nejnižší průměr výdajů na obyvatele ve výdajové položce 6 obec Hluboká nad Vltavou, která financovala tuto činnost částkou 2.284,-Kč na obyvatele, z toho průměrně 1.811,-Kč na místní správu. Grafické znázornění průměrných výdajů vynaložených v letech 2005 – 2007 v přepočtu na 1 obyvatele jistě přispěje k lepší orientaci ve výdajích na nejvýznamnější položku obecních rozpočtů všech obcí Jihočeského kraje s počtem obyvatel 5 – 10 tisíc.

Graf č. 3 – Vývoj průměrných výdajů na veřejnou správu u obcí s 5000 – 10000 obyvateli v letech 2005-2007

Celkový počet obcí s počtem obyvatel v rozmezí 2000 – 5000 v rámci Jihočeského kraje je 28 municipalit a průměrné výdaje na naturální jednotku všech těchto obcí pro vybrané výdajové položky rozpočtové skladby zobrazuje následující tabulka.

Tabulka č. 15 - Průměrné výdaje obcí velikostní kategorie 2001 – 5000 obyvatel na jednotku (v Kč)

Skupina 2-5tis. obyvatel	1	33	34	363	5	6
Borovany	72	1 351	127	690	108	1 838
České Velenice	0	603	122	1 401	393	2 489
Dobrá Voda	0	176	161	472	26	1 101
Horní Planá	6	1 260	181	522	217	5 580
Chlum u Třeboně	7	363	106	1 528	124	2 813
Chýnov	7	509	529	656	153	2 622
Jistebnice	200	463	114	1 588	136	2 755
Kamenný Újezd	53	201	123	532	26	2 329
Kardašova Řečice	33	371	118	683	112	2 086
Křemže	0	281	80	322	23	2 398
Ledenice	168	973	414	1 217	248	3 144

Lišov	1	555	114	444	123	2 640
Mladá Vožice	182	967	286	400	212	3 155
Netolice	21	1 401	155	239	378	3 017
Nová Bystřice	59	807	351	453	107	3 738
Nová Včelnice	23	312	496	574	117	2 651
Nové Hrady	4	728	506	4 581	277	4 080
Planá nad Lužnicí	363	226	108	994	121	3 343
Rudolfov	0	218	159	472	165	3 006
Slavonice	12	1 368	391	749	124	3 696
Studená	54	704	61	853	202	2 639
Suchdol nad Lužnicí	0	376	78	321	154	2 822
Velešín	193	811	118	1 152	244	1 981
Větrní	311	197	382	444	249	2 151
Volary	0	507	1 217	256	224	5 405
Volyně	23	1 269	189	348	117	3 042
Vyšší Brod	15	1 070	174	379	828	5 404
Zliv	314	206	255	1 150	179	1 695
PRŮMĚR SKUPINY	76	653	254	836	192	2 986

U výdajů na zemědělství a lesní hospodářství vykazuje většina obcí velmi nízké či dokonce nulové hodnoty, ačkoliv některé mají poměrně vysokou výměru katastru. Jak bylo uvedeno v kapitole Vertikální analýza, možnou příčinou může být pronájem zemědělských pozemků ve vlastnictví obce soukromým subjektům, což jistě obcím výdaje na tuto rozpočtovou položku snižuje. Právě obce s nízkým podílem průměrných výdajů na hektar pak významně ovlivňují průměr skupiny, který tudíž nelze považovat za směrodatný. U obcí s vyššími průměrnými výdaji na hektar (Planá nad Lužnicí, Větrní, Zliv) tvoří drtivou většinu takových výdajů náklady na pěstební činnost v lesním hospodářství. Nejsou tudíž všechny lesní pozemky na území obce v soukromém vlastnictví, ale také ve vlastnictví dané obce. Z výše uvedených skutečností vyplývá, že k objektivnějšímu porovnání výdajů vynaložených na zemědělství a lesní hospodářství bychom měli uvažovat za srovnávací základnu nikoliv prostou výměru katastru, nýbrž výměru zemědělské a lesní půdy ve vlastnictví a správě dané obce. Jelikož nemáme takové údaje k dispozici, nelze průměrnou výši výdajů na zemědělství a lesní hospodářství objektivně vyjádřit.

Také ve skupině výdajů na kulturu, církve a sdělovací prostředky jsou velké rozptyly v průměrných výdajích na 1 obyvatele. Pohybují se v rozmezí 176,-Kč až 1.401,-Kč na obyvatele. U obcí s průměrem nad 1.200,-Kč na obyvatele byly v letech 2005-2007 vynaloženy vysoké částky především na obnovu kulturních památek, knihovnictví, muzea, galerie a zájmovou činnost v kultuře. U obce Borovany byl celkový průměr za sledované

období významně ovlivněn částkou vynaloženou v roce 2005 na národní povědomí, pod čímž si můžeme představit např. péči o obnovu místních památníků, pamětních míst či kapliček. Nejnižší průměrný výdaj na obyvatele (176,-Kč) má rozpočet obce Dobrá Voda. Vývoj této položky v letech 2005 – 2007 však ukazuje na strmý nárůst těchto výdajů, a to ze 44,-Kč na obyvatele v roce 2005 na 360,-Kč v roce 2007. Zvýšení lze přičíst vysokým nákladům na obnovu kulturních památek. Další zajímavostí v této kategorii je také obec Větrník, kde 85 % výdajů oddílu jde na služby knihovnictví a na ostatní záležitosti kultury vydává obec zanedbatelnou výši finančních prostředků. Podobně je tomu např. u obcí Křemže, Planá nad Lužnicí, Rudolfov a Zliv.

Průměr skupiny v oblasti tělovýchovy a zájmové činnosti činí 254,-Kč na 1 obyvatele a 80 % obcí ve skupině tomuto průměru svými výdaji vyhovuje. Zvýšený průměrný výdaj na obyvatele vykazují obce Chýnov, Ledenice, Nová Včelnice, Nové Hrady a bezmála pětinašobně převyšuje průměr skupiny obec Volary. U obcí Ledenice a Nové Hrady byl průměrný výdaj ovlivněn mimořádným výdajem v jednom roce sledovaného období u položky 3419, kam spadají výdaje na podporu sportovních oddílů, konání sportovních akcí atp. Může se jednat například o podporu sportovních oddílů na opravy a údržbu majetku. Výjimkou mezi obcemi této velikostní kategorie je město Volary, kde 90 % výdajů představuje příspěvky vlastním zřízeným neziskovým organizacím, to znamená, že tělovýchovnou činnost v obci vykonává tato příspěvková organizace s vlastním rozpočtem s konkrétní strukturou výdajů na činnost.

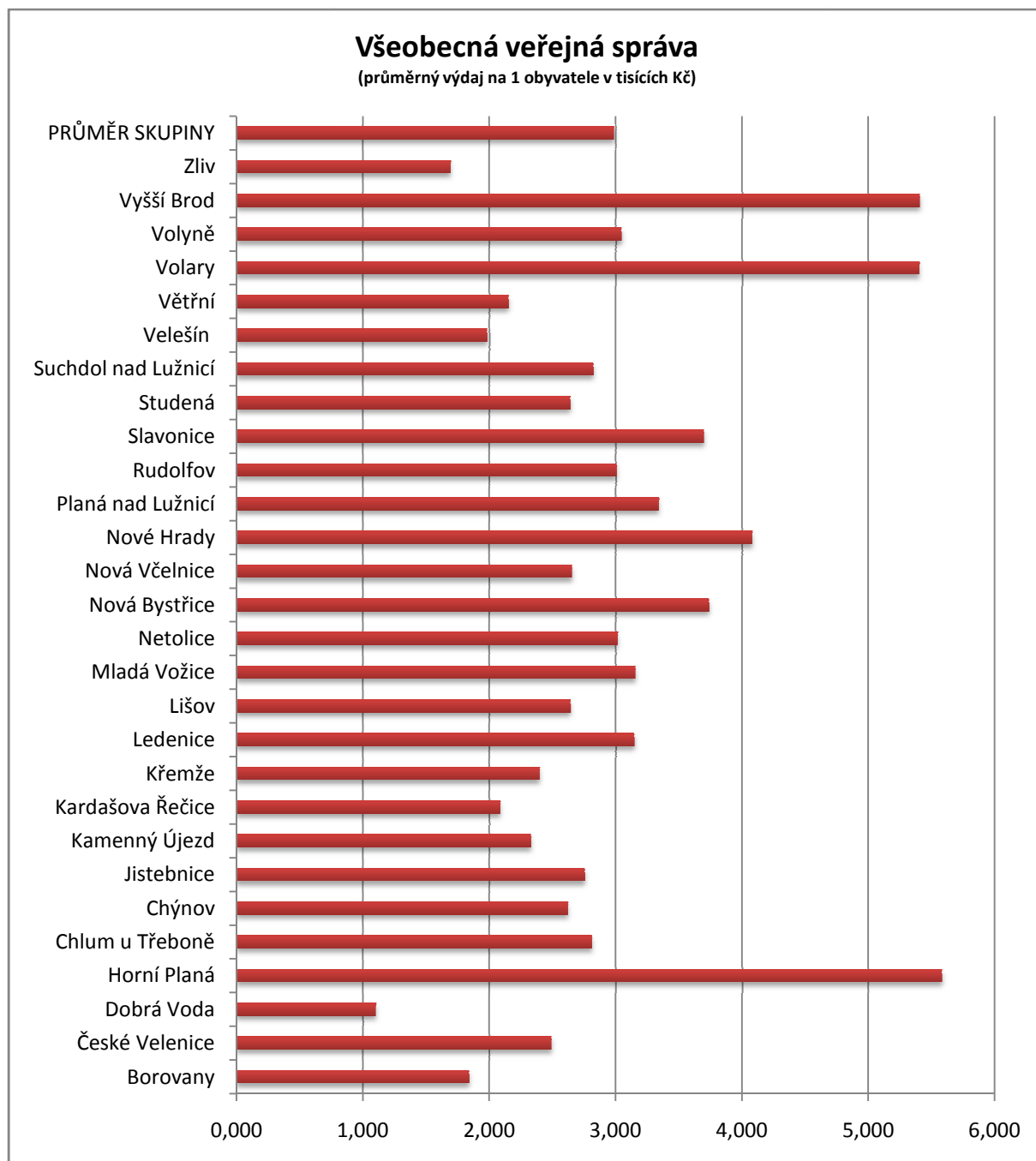
Průměrný výdaj na komunální služby a územní rozvoj se u obcí s počtem obyvatel 2-5 tisíc pohybuje nejčastěji v rozmezí 300 – 700 korun na 1 obyvatele. Doslova raritou je město Nové Hrady, kde průměrný výdaj na 1 obyvatele dosahuje neuvěřitelné částky 4.581,-Kč! Těžko si lze představit, že taková výše výdajů má své objektivní opodstatnění. Město ze svého rozpočtu financuje činnost vlastní zřízené příspěvkové organizace Technické služby města Nové Hrady, která zajišťuje odvoz komunálního odpadu a údržbu veřejné zeleně. Konkrétní použití prostředků bychom proto našli ve výkazech této organizace. Vysoký průměrný výdaj na obyvatele mají také obce České Velenice, Chlum u Třeboně, Jistebnice, Ledenice, Velešín a Zliv. U těchto obcí jsou hlavní položkou výdaje na veřejné osvětlení, lokální zásobování teplem a samozřejmě platy zaměstnanců, kteří zajišťují komunální služby.

Výdajové průměry skupiny 5 – Bezpečnost státu a právní ochrana jsou v této velikostní kategorii vzácně vyrovnané a jedinou obcí, která se značně vychyluje je Vyšší Brod, kde jsou

průměrné výdaje na obyvatele více než 4x vyšší než je průměr skupiny. Vysoký podíl výdajů pododdílu 363 je na činnost obecní policie a podporu jednotek SDHO. Právě existence obecní policie je příčinou rozdílů ve výdajích obcí na bezpečnost státu. Proto u obcí, kde není obecní policie má tato výdajová položka nulovou hodnotu a tudíž i průměrné výdaje na obyvatele u výdajové skupiny 5 jsou u takových obcí nižší.

Rozdíly ve výdajových průměrech jednotlivých obcí v oblasti všeobecné veřejné správy včetně porovnání s průměrem skupiny přehledně zobrazuje graf č. 4.

Graf č. 4 – Průměrné výdaje na veřejnou správu u obcí s 2000 – 5000 obyvateli

Nejvíce se na výdajích skupiny 6 – Všeobecná veřejná správa a služby podílí paragraf 6171 – Činnost místní správy, která zahrnuje veškeré náklady na vlastní správní činnost místních orgánů, jako jsou platy a odměny zaměstnanců včetně zdravotního a sociálního pojištění, cestovní náhrady, stravování, nákup materiálu, nákup vody, paliv a energie, služby pošt a telekomunikací, opravy a udržování majetku, nájemné, programové vybavení aj. Z výše uvedeného výčtu je patné, že škála výdajů je velmi široká a každá územní samospráva by se měla v zájmu všech obyvatel obce snažit vydávat prostředky na svou činnost pouze v nezbytné výši. Taková optimalizace výdajů na místní správu je ovšem poněkud problematická, jelikož není dostatečný tlak na potřebnost ze strany samotných členů místní správy, kteří by tak mohli ztratit mnohdy nadstandardní výhody, které jsou s činností v místní správě spojeny.

Můžeme tudíž pouze konstatovat, že nejvyšší průměr výdajů na 1 obyvatele na všeobecnou veřejnou správu vynaložily v letech 2005-2007 obce Horní Planá, Volary, Vyšší Brod a Nové Hradky. Naopak nejméně průměrný výdaj měly obce Dobrá Voda, Borovany a Zliv. U výdajů obce Dobrá Voda však průměr pozitivně ovlivňuje počet obyvatel, který je s porovnáním velikosti obecního úřadu a obecních veřejných výdajů poměrně vysoký, což samozřejmě průměrný výdaj na obyvatele snižuje.

Pro obce s počtem obyvatel méně než 2000 jsou v následující tabulce uvedeny u jednotlivých výdajových skupin, oddílů a pododdílů pouze průměrné výdaje na obyvatele za skupinu a nikoliv za každou obec samostatně, jak tomu bylo u větších obcí, jelikož z celkového počtu obcí této velikostní kategorie byl vybrán pouze reprezentativní vzorek a nelze tudíž jednoznačně určit obce s nejvyššími a nejnižšími výdajovými průměry jednotlivých položek. Jsou uváděny jak hodnoty v jednotlivých letech, tak průměr za sledované období.

Tabulka č. 16 – Vývoj průměrné výše výdajů na jednotku (v tisících Kč) v rámci velikostních kategorií obcí

Velikostní kategorie	1000-2000 obyvatel				500-1000 obyvatel			
	2005	2006	2007	průměr	2005	2006	2007	průměr
1 - výdaj na ha	155	164	197	172	81	83	144	103
33 - výdaj na 1 obyv.	517	700	655	624	293	533	462	429
34 - výdaj na 1 obyv.	202	208	209	206	189	286	214	230
363 - výdaj na 1 obyv.	799	915	873	862	777	744	941	821
5 - výdaj na 1 obyv.	192	200	174	189	134	141	193	156
6 - výdaj na 1 obyv.	2 840	2 933	3 006	2 926	3 262	3 340	3 529	3 377

Velikostní kategorie	200-500 obyvatel				0-200 obyvatel			
	Výdaj.skupina\Období	2005	2006	2007	průměr	2005	2006	2007
1 - výdaj na ha	133	159	192	161	104	118	139	120
33 - výdaj na 1 obyv.	476	532	476	495	470	557	477	501
34 - výdaj na 1 obyv.	148	199	121	156	124	182	153	153
363 - výdaj na 1 obyv.	504	573	689	589	653	642	882	726
5 - výdaj na 1 obyv.	159	203	166	176	192	164	257	204
6 - výdaj na 1 obyv.	3 571	3 715	3 757	3 681	4 822	4 924	5 280	5 009

Následující tabulka umožňuje vzájemné porovnání průměrných výdajů na jednotku jak mezi velikostními kategoriemi, tak s celkovým průměrem za Jihočeský kraj.

Tabulka č. 17 – Průměrné jednotkové výdaje velikostních kategorií obcí, Jihočeského kraje a ČR (v Kč)

Výdaj. pol. \ Počet obyv.	0-200	201-500	501-1000	1001-2000	2001-5000	5001-10000	10001-40000	Jč.kraj	ČR
1 - výdaj na ha	120	161	103	172	76	195	742	148	133
33 - výdaj na 1 obyv.	501	495	429	624	653	933	1 373	780	657
34 - výdaj na 1 obyv.	153	156	230	206	254	369	893	421	366
363 - výdaj na 1 obyv.	726	589	821	862	837	869	744	794	774
5 - výdaj na 1 obyv.	204	176	156	189	192	380	528	306	302
6 - výdaj na 1 obyv.	5 009	3 681	3 377	2 926	2 986	4 792	5 610	4 158	3 807

V tabulce č. 17 jsou uspořádány výdajové průměry na jednotku (ha, počet obyvatel) za všechny velikostní kategorie obcí v rámci Jihočeského kraje, za Jihočeský kraj jako celek vyjma Statutárního města České Budějovice a za Českou republiku bez obcí s počtem obyvatel nad 40 tisíc. Nejlépe využitelné je porovnání výdajových průměrů vybraných rozpočtových položek Jihočeského kraje a s průměry ČR bez velkých municipalit, které má poměrně velkou vypovídací schopnost.

Porovnáme-li jednotkové průměrné výdaje vynaložené obcemi Jihočeského kraje s celorepublikovým průměrem, nezbyvá než konstatovat, že u všech výdajových skupin obecních rozpočtů překračuje Jihočeský kraj průměr ČR. U skupin 1, 5 a pododdílu 363 je rozdíl minimální, kdežto u skupiny 6 – Všeobecná veřejná správa převyšuje celorepublikový průměr o 351,-Kč na obyvatele. Pro oddíl 33 – Kultura, církvě a sdělovací prostředky je rozdíl 123,-Kč na obyvatele a pro oddíl 34 – Tělovýchova a zájmová činnost pak 55,-Kč na obyvatele.

Výdajové průměry na obyvatele za Jihočeský kraj není třeba považovat za alarmující, poněvadž výše výdajů je ovlivněna jak počtem obyvatel na území kraje, tak počtem obcí s místní správou. Právě počet obcí v kraji má významný vliv na výdaje skupiny 6, jelikož více obcí s místní správou rovná se vyšší výdaje na všeobecnou veřejnou správu. A Jihočeský kraj je po kraji Středočeském a Jihomoravském krajem s největším počtem samosprávních obcí. Z pohledu počtu obyvatel v kraji má Jihočeský kraj druhý nejnižší průměrný počet obyvatel na jednu obec, a sice cca 1000 obyvatel na obec. Oproti tomu téměř polovina ostatních krajů má tento průměr nad hranicí 1600 obyvatel na obec, některé kraje dokonce přes 2000 obyvatel na jednu obec. I tento faktor zásadním způsobem ovlivňuje výpočet průměrných výdajů obecních rozpočtů na obyvatele.

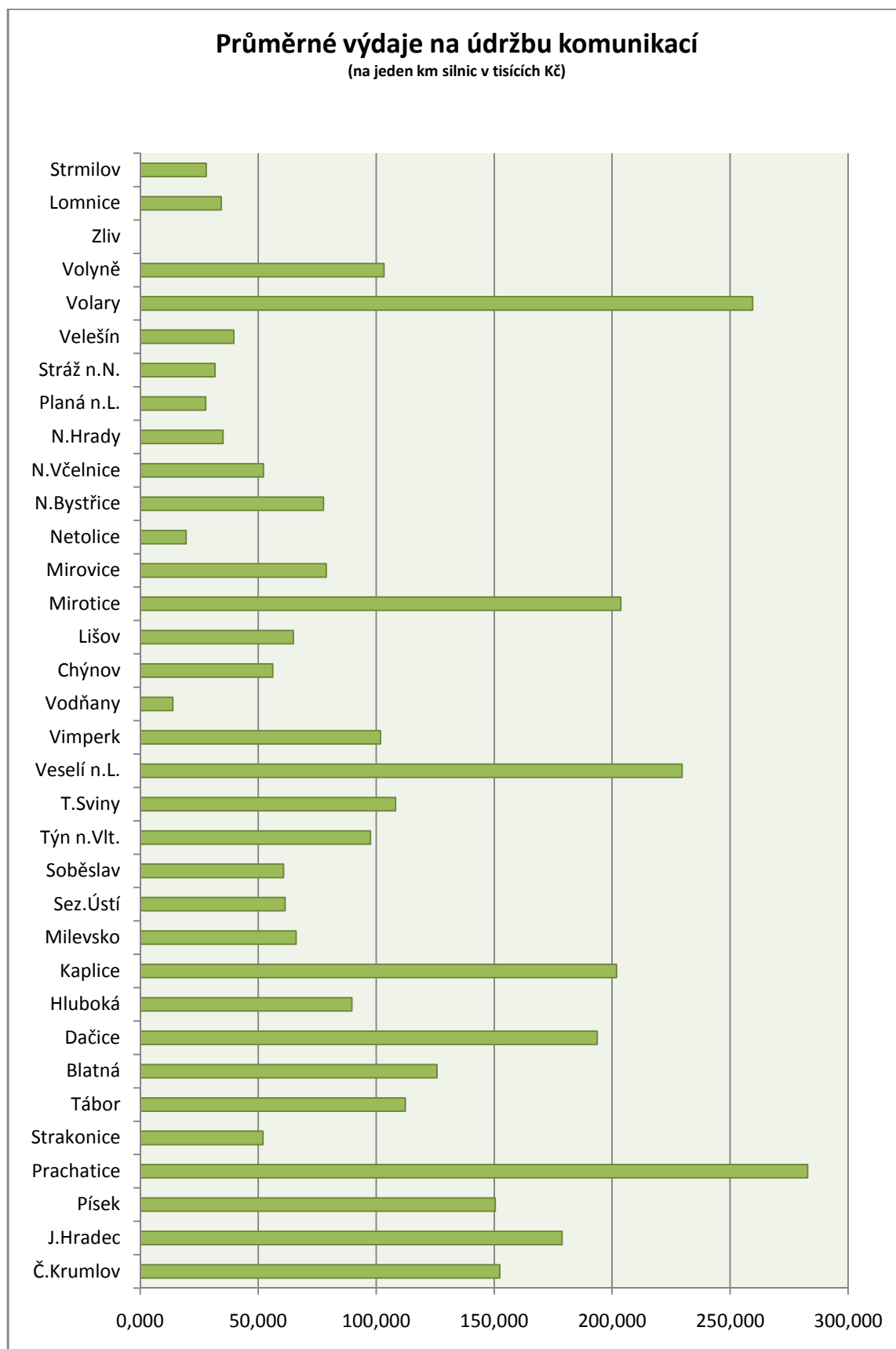
Obrátíme-li pozornost na vzájemné porovnání obcí dle velikostních kategorií, vidíme, že s růstem počtu obyvatel se zvyšují výdaje na oddíl 33, 34 a skupinu 5. Průměrné výdaje na obyvatele v oblasti komunálních služeb a územního rozvoje jsou u všech obcí téměř stejné. Za skupinu všeobecná veřejná správa mají nejvyšší průměrný výdaj největší obce a obce do 200 obyvatel. Výdaj se s rostoucím počtem obyvatel nejprve snižuje, s tím že nejnižší je v obcích s počtem obyvatel 1 – 5 tisíc, a od této kategorie se opět začíná zvyšovat.

4.2.2. Pozemní komunikace

Pro pododdíl rozpočtové skladby č. 221 – Pozemní komunikace, konkrétně paragraf 2212 – Silnice, byla vytvořena samostatná skupina obcí, u nichž se podařilo získat informace o délce komunikací spravovaných v rámci obce. Pro výdaje na tuto položku je počet kilometrů silnic vhodnější srovnávací základnou než počet obyvatel. Bylo osloveno 50 obcí, z nichž údaj o délce komunikací, na které jsou výdaje hrazeny z místního rozpočtu, poskytlo 34 obcí.

Do položky silnice spadají výdaje na činnosti spojené se správou, údržbou, opravami, technickou obnovou a výstavbou silniční sítě. Výdaje na správu a údržbu chodníků, odstavných ploch, parkovišť a cyklistických stezek jsou obsahem samostatného paragrafu 2219. Tyto výdaje v rozboru neuvažujeme, jelikož nejsou k dispozici výměry těchto ploch. V posledních letech si stále více obcí nechává vypracovat tzv. pasport místních komunikací, kde jsou podrobné údaje zvláště pro každou třídu silnic, chodníků, odstavných ploch apod. Pasport není přístupný na internetu a lze do něj nahlédnout pouze na příslušném obecním úřadě.

Graf č. 5 – Průměrné výdaje na km silnic za období 2005 - 2007

Ve výše uvedeném grafu je přehledně zobrazen průměrný výdaj (v tisících Kč) na 1 km silnic, jejichž správu a údržbu jednotlivé obce financují z vlastních rozpočtů. Mezi jednotlivými obcemi existují značně vysoké rozdíly, které mohou být způsobeny krátkým tříletým obdobím, za něž byl průměrný výdaj zjišťován. U některých obcí, jako např. u obce Volary či Veselí nad Lužnicí, pak nepřiměřeně vysoký výdaj v jednom ze sledovaných let průměrnou hodnotu podstatně zvýší. Nákladnější opravy a technická obnova se samozřejmě neprovádí každý rok, a tak by lepší vypovídací schopnost měl výdajový průměr na km silnic za delší časové období. Poněkud zarážející je nulová hodnota výdajů v obci Zliv, přestože obec spravuje 14 km silnic. Zvláště pak když se do paragrafu 2212 započítávají i výdaje na zimní údržbu. Oproti tomu paragraf 2219 rozpočtu obce Zliv (chodníky, parkoviště ...) vykazuje každoročně částku 4,5 mil. Kč. Chyba samozřejmě může být také v nesprávném přiřazování veřejných výdajů jednotlivým paragrafům.

4.3. Fiskální potřeba

Při stanovení odhadu fiskální potřeby využijeme data zjištěná v předchozí části, tj. průměrné roční výdaje na jednotku ukazatele potřeby (1 obyvatel, ha, km silnic) v jednotlivých obcích reprezentativního vzorku. Vynásobením průměrných jednotkových výdajů příslušné velikostní kategorie na výdajovou skupinu (oddíl, pododdíl, paragraf) srovnávací základnou (počet obyvatel, výměra katastru, počet kilometrů silnic) konkrétní obce jsme postupně získali odhady fiskální (výdajové) potřeby všech obcí pro jednotlivé skupiny (oddíly, pododdíly, paragrafy) výdajů obecního rozpočtu.

Fiskální potřeba udává roční výši výdajů, které daná územní samospráva potřebuje pro zajištění požadované úrovně místních veřejných statků. Porovnání zjištěné fiskální potřeby se skutečně vynaloženými výdaji (tzv. index výdajového úsilí) poukazuje na míru naplňování fiskální potřeby obcí. Indexy fiskálního úsilí byly pro názornost vypočítány pro výdajovou položku 6 – Všeobecná veřejná správa, která je v rozpočtech obcí Jihočeského kraje zastoupena cca 32 %.

Tabulka č. 18 – Fiskální potřeba obcí (v tis. Kč) a index fiskálního (výdajového) úsilí

Kategorie 10-40tis.obyv.	Fiskální potřeba pro zajištění požadované úrovně výdajových položek (v tis.Kč)						Index fisk. úsilí pro sk.6
	1	33	34	363	5	6	
Český Krumlov	1 644,3	18 881,5	12 280,5	10 231,5	7 261,1	77 148,7	1,1827
Jindřichův Hradec	5 513,8	30 617,9	19 913,9	16 591,2	11 774,4	125 103,0	0,8257
Písek	4 691,7	41 050,0	26 698,9	22 244,1	15 786,1	167 727,8	1,0979
Prachatice	2 887,9	16 080,6	10 458,8	8 713,7	6 183,9	65 704,3	1,0692
Strakonice	2 573,3	31 963,4	20 789,0	17 320,3	12 291,8	130 600,8	0,9302
Tábor	4 616,0	49 110,8	31 941,7	26 612,1	18 886,0	200 664,1	0,8938

Poměrem výdajů, které dané obce skutečně vynaložily na skupinu 6, a zjištěné fiskální potřeby odvozené z průměru velikostní kategorie, byly určeny indexy fiskálního (výdajové) úsilí, z nichž lze vyčíst, že obce Český Krumlov, Písek a Prachatice vynakládaly v letech 2005 – 2007 na veřejnou správu více výdajů, než byla jejich fiskální potřeba. Podle toho, jak se index výdajového úsilí vychyluje od hodnoty 1, určíme, o kolik procent daná obec překračuje či nenaplňuje průměrnou fiskální potřebu.

Tabulka č. 19 – Fiskální potřeba obcí (v tis. Kč) a index fiskálního úsilí

Kategorie 5-10tis. obyv.	Fiskální potřeba pro zajištění požadované úrovně výdajových položek (v tis.Kč)						Index fisk. úsilí pro sk.6
	1	33	34	363	5	6	
Bechyně	415,0	5 184,7	2 050,5	4 829,0	2 111,7	26 629,1	0,6265
Blatná	850,4	6 244,6	2 469,7	5 816,2	2 543,3	32 072,9	1,1318
Dačice	1 306,9	7 322,2	2 895,9	6 819,9	2 982,2	37 607,6	1,0424
Hluboká	1 776,8	4 591,3	1 815,8	4 276,3	1 870,0	23 581,4	0,4766
Kaplice	797,0	6 820,2	2 697,4	6 352,4	2 777,8	35 029,5	1,0838
Milevsko	824,9	8 544,4	3 379,3	7 958,3	3 480,0	43 885,1	1,0181
Protivín	1 197,5	4 725,6	1 869,0	4 401,5	1 924,7	24 271,5	0,7714
Sezimovo Ústí	164,6	6 812,8	2 694,4	6 345,4	2 774,8	34 991,2	0,8190
Soběslav	390,0	6 814,6	2 695,2	6 347,2	2 775,5	35 000,8	0,9198
Třeboň	1 917,6	8 247,7	3 262,0	7 682,0	3 359,2	42 361,3	1,8066
Týn nad Vltavou	839,1	7 914,6	3 130,2	7 371,7	3 223,5	40 650,5	0,9835
Trhové Sviny	1 029,6	4 517,6	1 786,7	4 207,7	1 840,0	23 202,9	1,3915
Veselí nad Lužnicí	576,4	6 155,9	2 434,7	5 733,7	2 507,2	31 617,6	0,7272
Vimperk	1 560,4	7 345,5	2 905,1	6 841,6	2 991,7	37 727,4	1,2030
Vodňany	708,6	6 557,1	2 593,3	6 107,3	2 670,6	33 678,2	0,9992

U obcí velikostní kategorie 5-10tis. obyvatel vidíme, že např. Třeboň vynakládá na všeobecnou veřejnou správu o 80 % výdajů více, než je její fiskální potřeba. Oproti tomu obec Bechyně naplňuje svou fiskální potřebu z 63 % a Hluboká pouze ze 48 %. Nahlédnutím do rozpočtu města Třeboň bylo zjištěno, že tuto nepřiměřenou velikost výdajů na skupinu 6 – Všeobecná veřejná správa významně ovlivnil paragraf 6399 – Ostatní finanční operace, položka 5362 – Platby daní a poplatků, u níž byl průměrný výdaj na obyvatele 2 682,-Kč. Co konkrétně je předmětem těchto výdajů lze odhalit pouze bližším šetřením přímo na městském úřadě Třeboň. U ostatních obcí této velikostní kategorie se tyto výdaje téměř nevyskytují.

Porovnáme-li pak například obec Bechyni a Trhové Sviny, zjistíme, že ačkoliv se jedná o obce s přibližně stejným počtem obyvatel (Bechyně 5557 obyvatel, Trhové Sviny 4842 obyvatel), vynakládá obec Trhové Sviny v přepočtu na 1 obyvatele více než dvakrát více výdajů na všeobecnou veřejnou správu než obec Bechyně. Největší rozdíl ve velikosti výdajů na skupinu 6 zaznamenal paragraf 6171 – Místní správa, položka 5011 – Platby a odměny, kde obec Trhové Sviny vynakládala v letech 2005 – 2007 průměrně 5 470,-Kč na obyvatele, kdežto obec Bechyně pouze 3 002,-Kč na obyvatele. Takový rozdíl způsobila jistě skutečnost, že městský úřad Trhové Sviny zaměstnává 57 osob a městský úřad Bechyně pouze 29.

Tabulka č. 20 – Fiskální potřeba obcí (v tis. Kč) a index fiskálního úsilí

Kategorie 2-5tis. obyv.	Fiskální potřeba pro zajištění požadované úrovně výdajových položek (v tis.Kč)						Index fisk. úsilí pro sk.6
	1	33	34	363	5	6	
Borovany	321,7	2 540,2	988,1	3 255,9	746,9	11 615,5	0,6155
České Velenice	91,9	2 278,3	886,2	2 920,3	669,9	10 418,2	0,8337
Dobrá Voda	11,7	1 547,0	601,7	1 982,9	454,8	7 073,8	0,3687
Horní Planá	754,4	1 429,4	556,0	1 832,2	420,3	6 536,4	1,8687
Chlum u Třeboně	360,1	1 413,7	549,9	1 812,1	415,7	6 464,7	0,9420
Chýnov	231,9	1 473,8	573,3	1 889,1	433,3	6 739,4	0,8781
Jistebnice	440,4	1 309,9	509,5	1 679,0	385,2	5 989,9	0,9228
Kamenný Újezd	220,2	1 402,6	545,6	1 797,9	412,4	6 413,9	0,7799
Kardašova Řečice	348,3	1 484,9	577,6	1 903,3	436,6	6 790,2	0,6986
Křemže	289,4	1 727,2	671,8	2 213,9	507,8	7 898,0	0,8032
Ledenice	262,7	1 491,5	580,1	1 911,7	438,5	6 820,0	1,0530
Lišov	711,0	2 670,1	1 038,6	3 422,5	785,1	12 209,8	0,8842
Mladá Vožice	240,0	1 781,4	692,9	2 283,3	523,8	8 145,8	1,0566
Netolice	200,3	1 764,4	686,3	2 261,6	518,8	8 068,2	1,0105
Nová Bystřice	621,5	2 166,0	842,5	2 776,3	636,9	9 904,6	1,2520
Nová Včelnice	76,8	1 558,7	606,3	1 997,9	458,3	7 127,6	0,8877
Nové Hradky	605,5	1 671,0	650,0	2 141,9	491,3	7 641,2	1,3664
Planá nad Lužnicí	162,8	2 255,5	877,3	2 891,0	663,2	10 313,6	1,1196
Rudolfov	24,3	1 563,3	608,1	2 003,8	459,6	7 148,5	1,0067
Slavonice	348,0	1 744,2	678,4	2 235,6	512,8	7 975,6	1,2379
Studená	341,5	1 567,2	609,6	2 008,8	460,8	7 166,4	0,8839
Suchdol nad Lužnicí	485,4	2 375,0	923,8	3 044,2	698,3	10 860,1	0,9452
Velešín	100,5	2 637,5	1 025,9	3 380,6	775,5	12 060,5	0,6635
Větřní	210,6	2 653,8	1 032,3	3 401,6	780,3	12 135,1	0,7204
Volary	818,0	2 620,5	1 019,3	3 358,9	770,5	11 982,8	1,8100
Volyně	156,4	2 072,6	806,2	2 656,6	609,4	9 477,6	1,0186
Vyšší Brod	530,2	1 747,4	679,7	2 239,8	513,8	7 990,5	1,8098
Zliv	108,0	2 418,7	940,8	3 100,2	711,2	11 060,1	0,5675

Mezi obcemi velikostní kategorie 2000 – 5000 obyvatel zaujímají prvenství ve vynakládání výdajů na všeobecnou veřejnou správu obce Horní Planá, Volary a Vyšší Brod, které překračují průměrnou fiskální potřebu o více než 80 %. Naopak obce Dobrá Voda a Zliv nedosahují ani 60 % fiskální potřeby.

Fiskální potřeby obcí s počtem obyvatel méně než 2000 jsou obsahem Přílohy č. 2 této diplomové práce.

5. ZÁVĚR

V diplomové práci bylo komplexně zpracováno téma struktury, výše a vývoje výdajů obcí v ČR se zaměřením na obce Jihočeského kraje a jejich běžné výdaje na místní veřejné statky v letech 2005 - 2007. Byly zvoleny dvě základní metody zpracování dat – vertikální analýza a průměrný výdaj na jednotku ukazatele potřeby.

Pro zvýšení vypovídací schopnosti byl reprezentativní vzorek 179 obcí rozdělen do sedmi velikostních kategorií dle počtu obyvatel. Obce s počtem obyvatel nad 2000 byly ve vzorku zastoupeny všechny, z obcí s počtem obyvatel méně než 2000 bylo z celkového počtu 572 obcí zahrnuto do reprezentativního vzorku 129 obcí. Statutární město bylo posuzováno samostatně.

Pomocí vertikální analýzy byla nejprve vypočtena průměrná procentuální struktura běžných výdajů obcí na místní veřejné statky. Bylo zjištěno, že všechny obce bez ohledu na počet obyvatel vynakládají největší objem peněžních prostředků na výdajovou skupinu 3 - Služby pro obyvatelstvo a skupinu 6 - Všeobecná veřejná správa. U všech velikostních kategorií se položky těchto dvou skupin podílejí na celkových běžných výdajích z 68 – 80 %. Naopak výdaje na skupinu 5 - Bezpečnost státu a právní ochranu jsou u všech velikostních kategorií pod hranicí 3%. U skupiny 1 – Zemědělství a lesní hospodářství běžné výdaje s rostoucí velikostí obcí klesají a u velikostních kategorií nad 2000 obyvatel jsou menší než 1 % z celkových běžných výdajů.

Pokud bychom měli zhodnotit podíly jednotlivých výdajových skupin na celkových běžných výdajích dle velikostních kategorií, vertikální analýza vedla k následujícím zjištěním:

- skupina 1 – Zemědělství a lesní hospodářství se nejvyšším procentem podílí na výdajích nejmenších obcí, tj. obcí do 200 obyvatel a nejnižší podíl představuje u obcí nad 2000 obyvatel
- skupina 2 – Průmysl a ostatní hospodářství se podílí na celkových běžných výdajích nejvíce u obcí 0 – 1000 obyvatel, a sice 20 %; nejméně u obcí 5–40tis. obyvatel, a to cca 7 %
- skupina 3 – Služby pro obyvatelstvo představuje u většiny obcí 31-38% podíl, u obcí s počtem obyvatel 500 – 5000 je tento podíl 45-51%

- skupina 4 – Sociální věci je u obcí do 2000 obyvatel téměř zanedbatelná a její podíl na celkových běžných výdajích je menší než 2 %; u obcí nad 5000 obyvatel je tento podíl již 20%
- skupina 5 – Bezpečnost státu a právní ochrana se podílí na celkových běžných výdajích všech obcí v rozpětí 1,5 – 3 %
- skupina 6 – Všeobecná veřejná správa zatěžuje nejvíce rozpočty malých obcí (bezmála 40 %) a s růstem počtu obyvatel mírně klesá

Přistoupíme-li k porovnání Jihočeského kraje (uvažujeme očištění o výdaje statutárního města České Budějovice) s celorepublikovým průměrem (uvažujeme očištění o obce s počtem obyvatel nad 40 000) můžeme na základě provedené vertikální analýzy konstatovat, že u žádné z šesti základních výdajových skupin rozpočtů obcí se průměrný procentuální podíl za Jihočeský kraj výrazně nevychyluje od celorepublikového průměru. Jedná se o rozdíly v rozmezí 1 – 3 %.

Komparací výdajové struktury Českých Budějovic se strukturou srovnatelné skupiny obcí (Praha, 20 magistrátů, Kladno a Zlín) byl nejvýraznější rozdíl zjištěn u skupiny 3 – Služby pro obyvatelstvo, jejíž podíl na celkových běžných výdajích je u Českých Budějovic o 4 % nižší, než je průměr skupiny a naopak u skupiny 4 – Sociální věci je o 6 % vyšší než průměr skupiny.

Ve sledovaném období měly klesající trend výdaje na všeobecnou veřejnou správu a služby pro obyvatelstvo, výdaje na skupinu 5 se ve třech po sobě jdoucích letech neměnily a výdaje skupiny 1 a 4 zaznamenaly mírný nárůst.

Druhá fáze praktické části byla zaměřena na průměrné běžné výdaje obcí reprezentativního vzorku na jednotku ukazatele potřeby u vybraných výdajových položek. Byly zjištěny následující hodnoty průměrných výdajů:

Výdaj. pol. \ Počet obyv.	0-200	201-500	501-1000	1001-2000	2001-5000	5001-10000	10001-40000	Jč.kraj	ČR
1 - výdaj na ha	120	161	103	172	76	195	742	148	133
33 - výdaj na 1 obyv.	501	495	429	624	653	933	1 373	780	657
34 - výdaj na 1 obyv.	153	156	230	206	254	369	893	421	366
363 - výdaj na 1 obyv.	726	589	821	862	837	869	744	794	774
5 - výdaj na 1 obyv.	204	176	156	189	192	380	528	306	302
6 - výdaj na 1 obyv.	5 009	3 681	3 377	2 926	2 986	4 792	5 610	4 158	3 807

Vzhledem k omezené dostupnosti informací ohledně počtu kilometrů silnic spravovaných jednotlivými obcemi byly výdaje paragrafu 2212 – Silnice hodnoceny pouze pro skupinu 34 obcí, které poskytli údaj o počtu kilometrů silnic, které mají ve své správě. Vzhledem k tomu, že velikost výdajů na správu a údržbu silnic může být v jednotlivých letech značně rozdílná, bylo doporučeno sledovat vývoj těchto výdajů za delší časové období, a to alespoň za 10 let.

Průměrná velikost běžných výdajů vybraných výdajových položek v přepočtu na jednotku ukazatele potřeby, byla využita ke stanovení fiskální (výdajové) potřeby jednotlivých obcí reprezentativního vzorku, tj. roční výše výdajů, které daná územní samospráva potřebuje pro zajištění požadované úrovně místních veřejných statků. Porovnání takto zjištěné fiskální potřeby se skutečně vynaloženými výdaji (tzv. index výdajového úsilí) poukazuje na míru naplňování fiskální potřeby obcí.

Vzájemným porovnáním výsledků byly odhaleny rozdíly ve velikosti místních veřejných výdajů konkrétních obcí, které mohou být důsledkem neefektivního hospodaření a vyžadují proto zvýšenou pozornost a podrobnější analýzu. Diplomová práce poskytuje ucelený přehled struktury, výše a vývoje místních veřejných výdajů obcí Jihočeského kraje a nabízí jak místním správám v kraji, tak široké veřejnosti (prostřednictvím veřejné kontroly) možnosti zvyšování efektivnosti v poskytování místních veřejných statků a služeb.

SUMMARY

The subject of this diploma thesis is analysis of the structure, value and development of expenditure by municipalities in the CZ with emphasis on municipalities in the South Bohemian Region for the purpose of objectification of local public expenses.

The analysis was performed on a representative sample of 179 municipalities within the scope of the South Bohemian Region. The source of data was municipal budgets during the period from 2005 – 2007, refined by removal of transfers to own funds. The representative sample was divided into seven size categories according to the number of inhabitants in the municipality.

The average annual percentage of six key budget forming expense groups, of the overall current expenditure for each municipality of the representative sample, each size category and collectively for the South Bohemian Region and the whole CZ was expressed (in percent and value) by means of a vertical analysis.

The next step was a more detailed analysis of selected budget forming branch classification expense groups (1, 5, 6), sections (33, 34), sub-sections (363) and paragraphs (2212), by means of conversion to requirement indicator unit (for instance per 1 inhabitant, hectare area, km of road). The average annual current expenditure for every group (section, sub-section, paragraph) of the budget per every requirement indicator unit was determined, initially individually for each municipality and subsequently for each of the size categories. The same procedure was applied to the collective current expenditure of the South Bohemian Region and the Czech Republic. The estimates of the fiscal (expenditure) requirements of municipalities and fiscal requirement indexes were also calculated in the interests of dealing with the issue of the size of local public expenditure comprehensively.

By mutual comparison of the results, differences in the size of local public expenditure of specific municipalities were revealed, which may be the result of ineffective economic management and therefore require increased attention and more detailed analysis. This diploma thesis provides a comprehensive overview of the structure, value and development of local public expenditure by municipalities in the South Bohemian Region (by means of public inspection), opportunities for increasing efficiency in provision of local public goods and services.

Key words: Fiscal decentralisation, local public expenditure, fiscal requirements

Seznam literatury

- 1) Jílek, M. *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. Praha, ASPI, 2008, 426 s. ISBN 978-80-7357-355-3.
- 2) Ladd, H. F., Measuring Disparities in the Fiscal Condition of Local Governments. In *Fiscal Equalization for State and Local Government Finance*. J. E. Anderson (ed.), 1994, Greenwood Publishing Group, 21-53.
- 3) Musgrave, R. A. – Musgrave, P. B. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha, Management Press, 1994, 581 s. ISBN 80-85603-76-4.
- 4) Peková, J. *Veřejné finance – úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha, ASPI, 2002, 453 s. ISBN 80-86395-19-7.
- 5) Peková, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha, Management Press, 2004, 375 s. ISBN 80-7261-086-4.
- 6) Provazníková, R. *Financování měst, obcí a regionů, teorie a praxe*. Praha, Grada Publishing, 2007, 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5.
- 7) Rafuse, R. W. *Representative Expenditure: Addressing the Neglected Dimension of Fiscal Capacity*. An Information Report M-174, ACIR, 1990.
- 8) Vyhláška MF č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě
- 9) www.czso.cz
- 10) <http://denik.obce.cz>
- 11) www.info.mfcr.cz/aris/

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

- Tabulka č. 1 – Výdajová struktura obcí s 0 – 200 obyvateli (v%)
- Tabulka č. 2 – Výdajová struktura obcí s 201 – 500 obyvateli (v %)
- Tabulka č. 3 – Výdajová struktura obcí s 501 – 1000 obyvateli (v %)
- Tabulka č. 4 – Výdajová struktura obcí s 1001 – 2000 obyvateli (v %)
- Tabulka č. 5 – Výdajová struktura obcí s 2001 – 5000 obyvateli (v %)
- Tabulka č. 6 – Výdajová struktura obcí s 5001 – 10000 obyvateli (v %)
- Tabulka č. 7 – Výdajová struktura obcí s 10001 – 40000 obyvateli (v %)
- Tabulka č. 8 – Výdajová struktura dle velikostních kategorií v porovnání s Jihočeským krajem a ČR (v %)
- Tabulka č. 9 – Vývoj struktury výdajů Jihočeského kraje a ČR (v %)
- Tabulka č. 10 – Vertikální analýza položek běžných výdajů Českých Budějovic (v %)
- Tabulka č. 11 – Průměrná výše běžných výdajů obcí Jihočeského kraje dle velikostních kategorií (v tis.Kč)
- Tabulka č. 12 – Porovnání výše výdajů ČB (v tisících Kč) v rámci stejné velikostní kategorie obcí
- Tabulka č. 13 – Průměrné výdaje obcí velikostní kategorie 10000 – 40000 obyvatel na jednotku (v Kč)
- Tabulka č. 14 - Průměrné výdaje obcí velikostní kategorie 5001 – 10000 obyvatel na jednotku (v Kč)
- Tabulka č. 15 - Průměrné výdaje obcí velikostní kategorie 2001 – 5000 obyvatel na jednotku (v Kč)
- Tabulka č. 16 – Vývoj průměrné výše výdajů na jednotku (v tisících Kč) v rámci velikostních kategorií obcí
- Tabulka č. 17 – Průměrné jednotkové výdaje velikostních kategorií obcí, Jihočeského kraje a ČR (v Kč)
- Tabulka č. 18 – Fiskální potřeba obcí (v tis. Kč) a index fiskálního (výdajového) úsilí
- Tabulka č. 19 – Fiskální potřeba obcí (v tis. Kč) a index fiskálního úsilí
- Tabulka č. 20 – Fiskální potřeba obcí (v tis. Kč) a index fiskálního úsilí

Grafy

- Graf č. 1 – Struktura výdajů Jihočeského kraje
- Graf č. 2 – Porovnání výdajové struktury Jihočeského kraje a ČR
- Graf č. 3 – Vývoj průměrných výdajů na veřejnou správu u obcí s 5000 – 10000 obyvateli v letech 2005-2007
- Graf č. 4 – Průměrné výdaje na veřejnou správu u obcí s 2000 – 5000 obyvateli
- Graf č. 5 – Průměrné výdaj na km silnic za období 2005 - 2007

Příloha č. 1 – Seznam obcí zahrnutých do reprezentativního vzorku rozdělených do velikostních kategorií

10-40tis.obyv.	poč.obyv.	vým.kat.ha	km silnic
Český Krumlov	13 752	2 216	71
Jindřichův Hradec	22 300	7 431	82
Písek	29 898	6 323	130
Prachatice	11 712	3 892	43
Strakonice	23 280	3 468	187
Tábor	35 769	6 221	261

5-10tis. obyv.	poč.obyv.	vým.kat.ha	km silnic
Bechyně	5 557	2 128	?
Blatná	6 693	4 361	27
Dačice	7 848	6 702	28
Hluboká	4 921	9 112	25
Kaplice	7 310	4 087	28
Milevsko	9 158	4 230	52
Protivín	5 065	6 141	?
Sezimovo Ústí	7 302	844	22
Soběslav	7 304	2 000	45
Třeboň	8 840	9 834	?
Týn nad Vltavou	8 483	4 303	58
Trhové Sviny	4 842	5 280	30
Veselí nad Lužnicí	6 598	2 956	22
Vimperk	7 873	8 002	100
Vodňany	7 028	3 634	72

2-5tis. obyv.	poč. obyv.	vým.kat.ha	km silnic
Borovany	3 890	4 233	?
České Velenice	3 489	1 209	?
Dobrá Voda	2 369	154	?
Horní Planá	2 189	9 926	?
Chlum u Třeboně	2 165	4 738	?
Chýnov	2 257	3 051	20
Jistebnice	2 006	5 795	?
Kamenný Újezd	2 148	2 897	?
Kardašova Řečice	2 274	4 583	?
Křemže	2 645	3 808	?
Ledenice	2 284	3 456	?
Lišov	4 089	9 355	50
Mladá Vožice	2 728	3 158	?
Netolice	2 702	2 635	32
Nová Bystřice	3 317	8 177	37
Nová Včelnice	2 387	1 010	14
Nové Hradky	2 559	7 967	45
Planá nad Lužnicí	3 454	2 142	25
Rudolfov	2 394	320	?
Slavonice	2 671	4 579	?
Studená	2 400	4 494	?
Suchdol nad Lužnicí	3 637	6 387	?
Velešín	4 039	1 323	14
Větrná	4 064	2 771	?
Volary	4 013	10 763	18
Volyně	3 174	2 058	38
Vyšší Brod	2 676	6 976	?
Zliv	3 704	1 421	14

1-2tis. obyv.	počet obyvatel	výměra katastru
Bavorov	1 464	3 539
Brlloh	1 024	4 618
Čkyně	1 537	2 067
Dubné	1 293	1 678
Frymburk	1 324	5 407
Husinec	1 395	1 034
Chvalšiny	1 191	2 796
Jarošov nad Než.	1 086	2 778
Kunžak	1 518	4 954
Lhenice	1 818	3 914
Litvínovice	1 941	582
Lomnice nad L.	1 685	1 890
Loučovice	1 916	4 201
Malonty	1 223	6 129
Opařany	1 370	3 143
Radomyšl	1 159	2 520
Stachy	1 218	2 813
Strmilov	1 413	3 059
Ševětín	1 347	811
Vlachovo Březí	1 691	1 997

500-1000 obyv.	poč.obyv.	vým.kat.ha
Borotín	533	2 626
Budíškovice	786	2 304
Čejetice	903	2 105
Černá v Pošumaví	804	5 038
Český Rudolec	967	4 931
Dobev	711	2 128
Klenovice	553	657
Kluky	532	1 361
Lnáře	759	1 268
Malenice	663	986
Nová Pec	563	6 638
Olešník	745	2 353
Ratibořské Hory	728	2 114
Střelské Hoštice	909	2 084
Sudoměřice u B.	678	2 492
Štěpánovice	689	1 461
Volenice	564	1 595
Zlatá koruna	717	881
Želeč	868	1 573
Žimutice	572	3 174

200-500 obyv.	počet obyvatel	výměra katastru
Bílsko	206	1 132
Božetice	380	1 363
Branišov	222	518
Čičenice	454	1 195
Drahotěšice	246	715
Drhovle	487	2 327
Heřmaň	234	705
Hlavatce	364	1 935
Hracholusky	479	2 138
Hůry	487	534
Chelčice	420	482
Chotýčany	207	519
Jankov	383	1 208
Lažiště	285	426
Majdalena	488	1 296
Mičovice	320	2 338
Mydlovary	309	413
Nemyšl	287	1 420
Neplachov	348	1 088

0-200 obyv.	počet obyvatel	výměra katastru
Babice	91	580
Bečice	109	449
Běleč	178	1223
Bohunice	42	258
Březnice	185	691
Cep	190	3547
Čepřovice	185	1022
Dolní Pěna	169	529
Frahelž	150	299
Habří	93	522
Hartmanice	162	897
Hlupín	94	474
Hodětín	88	1890
Hodonice	161	947
Horní Kněžeklady	113	785
Horosedly	112	577
Hoslovice	188	1078
Jedlany	61	421
Kožlív	50	434

Netřebice	482	1 336
Omlenice	484	1 379
Orlík	336	904
Peč	393	1 815
Petřikov	275	1 936
Předmíř	318	1 060
Putim	481	1 041
Rataje	204	1 077
Ražice	412	1 071
Skalice	454	1 509
Skály	276	1 776
Staňkov	231	1 888
Stříbřec	466	1 896
Svatý Jan nad Malší	488	1 296
Světlík	262	2 690
Šebířov	383	2 322
Velký Ratmírov	207	1 360
Vlastiboř	309	1 719
Vráž u Písku	281	738
Zálezly	301	931
Žár	318	1 508
Žernovice	239	529

Křenovice	148	611
Kubova Huť	109	141
Kvilda	170	4518
Lažany	75	323
Mahouš	150	596
Malšín	118	2711
Modrá Hůrka	70	396
Nasavrky	52	146
Nevězice	149	985
Okrouhlá	74	437
Paračov	92	459
Pivkovice	74	317
Přeborov	134	443
Přísečná	194	626
Rodná	95	914
Slaník	144	297
Smržov	90	1090
Strýčice	52	0
Střížov	182	466
Tvrzice	117	316
Úlehle	112	656
Věžovatá Pláně	120	480
Vilice	173	710
Višňová	75	579
Vojníkov	57	1179
Zábrdlí	45	490
Záhoří	121	361
Zvíkov	55	291
Županovice	50	448

Příloha č. 2 - Fiskální potřeba a indexy fiskální potřeby obcí s počtem obyvatel méně než 2000

A) Velikostní kategorie 1000 – 2000 obyvatel (reprezentativní vzorek 20 obcí)

Kategorie 1-2tis. obyv.	Fiskální potřeba pro zajištění požadované úrovně výdajových položek (v tis.Kč)					
	1	33	34	363	5	6
Bavorov	608,7	913,5	301,6	1 262,0	276,7	4 283,7
Brloh	794,3	639,0	210,9	882,7	193,5	2 996,2
Čkyně	355,5	959,1	316,6	1 324,9	290,5	4 497,3
Dubné	288,6	806,8	266,4	1 114,6	244,4	3 783,3
Frymburk	930,0	826,2	272,7	1 141,3	250,2	3 874,0
Husinec	177,8	870,5	287,4	1 202,5	263,7	4 081,8
Chvalšiny	480,9	743,2	245,3	1 026,6	225,1	3 484,9
Jarošov nad Nežárkou	477,8	677,7	223,7	936,1	205,3	3 177,6
Kunžak	852,1	947,2	312,7	1 308,5	286,9	4 441,7
Lhenice	673,2	1 134,4	374,5	1 567,1	343,6	5 319,5
Litvínovice	100,1	1 211,2	399,8	1 673,1	366,8	5 679,4
Lomnice nad Lužnicí	325,1	1 051,4	347,1	1 452,5	318,5	4 930,3
Loučovice	722,6	1 195,6	394,7	1 651,6	362,1	5 606,2
Malonty	1 054,2	763,2	251,9	1 054,2	231,1	3 578,5
Opařany	540,6	854,9	282,2	1 180,9	258,9	4 008,6
Radomyšl	433,4	723,2	238,8	999,1	219,1	3 391,2
Stachy	483,8	760,0	250,9	1 049,9	230,2	3 563,9
Strmilov	526,1	881,7	291,1	1 218,0	267,1	4 134,4
Ševětín	139,5	840,5	277,5	1 161,1	254,6	3 941,3
Vlachovo Březí	343,5	1 055,2	348,3	1 457,6	319,6	4 947,9

B) Velikostní kategorie 500 – 1000 obyvatel (reprezentativní vzorek 20 obcí)

Kategorie 500-1000 obyv.	Fiskální potřeba pro zajištění požadované úrovně výdajových položek (v tis.Kč)					
	1	33	34	363	5	6
Borotín	270,5	228,7	122,6	437,6	83,1	1 799,9
Budíškovice	237,3	337,2	180,8	645,3	122,6	2 654,3
Čejetice	216,8	387,4	207,7	741,4	140,9	3 049,4
Černá v Pošumaví	518,9	344,9	184,9	660,1	125,4	2 715,1
Český Rudolec	507,9	414,8	222,4	793,9	150,9	3 265,6
Dobev	219,2	305,0	163,5	583,7	110,9	2 401,0
Klenovice	67,7	237,2	127,2	454,0	86,3	1 867,5
Kluky	140,2	228,2	122,4	436,8	83,0	1 796,6
Lnáře	130,6	325,6	174,6	623,1	118,4	2 563,1
Malenice	101,6	284,4	152,5	544,3	103,4	2 239,0
Nová Pec	683,7	241,5	129,5	462,2	87,8	1 901,3
Olešník	242,4	319,6	171,4	611,6	116,2	2 515,9
Ratibořské Hory	217,7	312,3	167,4	597,7	113,6	2 458,5
Střelské Hoštice	214,7	390,0	209,1	746,3	141,8	3 069,7
Sudoměřice u Bechyně	256,7	290,9	155,9	556,6	105,8	2 289,6
Štěpánovice	150,5	295,6	158,5	565,7	107,5	2 326,8
Volenice	164,3	242,0	129,7	463,0	88,0	1 904,6
Zlatá koruna	90,7	307,6	164,9	588,7	111,9	2 421,3
Želeč	162,0	372,4	199,6	712,6	135,4	2 931,2
Žimutice	326,9	245,4	131,6	469,6	89,2	1 931,6

C) Velikostní kategorie 200 – 500 obyvatel (reprezentativní vzorek 41 obcí)

Kategorie 200-500 obyv.	Fiskální potřeba pro zajištění požadované úrovně výdajových položek (v tis.Kč)					
	1	33	34	363	5	6
Bílsko	182,3	102,0	32,1	121,3	36,3	758,3
Božetice	219,4	188,1	59,3	223,8	66,9	1 398,8
Branišov	83,4	109,9	34,6	130,8	39,1	817,2
Čičenice	192,4	224,7	70,8	267,4	79,9	1 671,2
Drahotěšice	115,1	121,8	38,4	144,9	43,3	905,5
Drhovle	374,6	241,1	76,0	286,8	85,7	1 792,6
Heřmaň	113,5	115,8	36,5	137,8	41,2	861,4
Hlavatce	311,5	180,2	56,8	214,4	64,1	1 339,9
Hracholusky	344,2	237,1	74,7	282,1	84,3	1 763,2
Hůry	86,0	241,1	76,0	286,8	85,7	1 792,6
Chelčice	77,6	207,9	65,5	247,4	73,9	1 546,0
Chotýčany	83,6	102,5	32,3	121,9	36,4	762,0
Jankov	194,5	189,6	59,7	225,6	67,4	1 409,8
Lažiště	68,6	141,1	44,5	167,9	50,2	1 049,1
Majdalena	208,7	241,6	76,1	287,4	85,9	1 796,3
Mičovice	376,4	158,4	49,9	188,5	56,3	1 177,9
Mydlovary	66,5	153,0	48,2	182,0	54,4	1 137,4
Nemyšl	228,6	142,1	44,8	169,0	50,5	1 056,4
Neplachov	175,2	172,3	54,3	205,0	61,2	1 281,0
Netřebice	215,1	238,6	75,2	283,9	84,8	1 774,2
Omlenice	222,0	239,6	75,5	285,1	85,2	1 781,6
Orlík	145,5	166,3	52,4	197,9	59,1	1 236,8
Peč	292,2	194,5	61,3	231,5	69,2	1 446,6
Petřikov	311,7	136,1	42,9	162,0	48,4	1 012,3
Předmítě	170,7	157,4	49,6	187,3	56,0	1 170,6
Putim	167,6	238,1	75,0	283,3	84,7	1 770,6
Rataje	173,4	101,0	31,8	120,2	35,9	750,9
Ražice	172,4	203,9	64,3	242,7	72,5	1 516,6
Skalice	242,9	224,7	70,8	267,4	79,9	1 671,2
Skály	285,9	136,6	43,1	162,6	48,6	1 016,0
Staňkov	304,0	114,3	36,0	136,1	40,7	850,3
Stříbřec	305,3	230,7	72,7	274,5	82,0	1 715,3
Svatý Jan nad Malší	208,7	241,6	76,1	287,4	85,9	1 796,3
Světlík	433,1	129,7	40,9	154,3	46,1	964,4
Šebířov	373,8	189,6	59,7	225,6	67,4	1 409,8
Velký Ratmírov	219,0	102,5	32,3	121,9	36,4	762,0
Vlastiboř	276,8	153,0	48,2	182,0	54,4	1 137,4
Vráž u Písku	118,8	139,1	43,8	165,5	49,5	1 034,4
Zálezly	149,9	149,0	47,0	177,3	53,0	1 108,0
Žár	242,8	157,4	49,6	187,3	56,0	1 170,6
Žernovice	85,2	118,3	37,3	140,8	42,1	879,8

D) Velikostní kategorie 0 – 200 obyvatel (reprezentativní vzorek 48 obcí)

Kategorie 0-200 obyv.	Fiskální potřeba pro zajištění požadované úrovně výdajových položek (v tis.Kč)					
	1	33	34	363	5	6
Babice	69,6	45,6	13,9	66,1	18,6	455,8
Bečice	53,9	54,6	16,7	79,1	22,2	546,0
Běleč	146,8	89,2	27,2	129,2	36,3	891,6
Bohunice	31,0	21,0	6,4	30,5	8,6	210,4
Březnice	82,9	92,7	28,3	134,3	37,7	926,7
Cep	425,6	95,2	29,1	137,9	38,8	951,7
Čepřovice	122,6	92,7	28,3	134,3	37,7	926,7
Dolní Pěna	63,5	84,7	25,9	122,7	34,5	846,5
Frahelž	35,9	75,2	23,0	108,9	30,6	751,4
Habří	62,6	46,6	14,2	67,5	19,0	465,8
Hartmanice	107,6	81,2	24,8	117,6	33,0	811,5
Hlupín	56,9	47,1	14,4	68,2	19,2	470,8
Hodětín	226,8	44,1	13,5	63,9	18,0	440,8
Hodonice	113,6	80,7	24,6	116,9	32,8	806,4
Horní Kněžeklady	94,2	56,6	17,3	82,0	23,1	566,0
Horosedly	69,2	56,1	17,1	81,3	22,8	561,0
Hoslovice	129,4	94,2	28,8	136,5	38,4	941,7
Jedlany	50,5	30,6	9,3	44,3	12,4	305,5
Kožlí	52,1	25,1	7,7	36,3	10,2	250,5
Křenovice	73,3	74,1	22,6	107,4	30,2	741,3
Kubova Huť	16,9	54,6	16,7	79,1	22,2	546,0
Kvilda	542,2	85,2	26,0	123,4	34,7	851,5
Lažany	38,8	37,6	11,5	54,5	15,3	375,7
Mahouš	71,5	75,2	23,0	108,9	30,6	751,4
Malšín	325,3	59,1	18,1	85,7	24,1	591,1
Modrá Hůrka	47,5	35,1	10,7	50,8	14,3	350,6
Nasavrky	17,5	26,1	8,0	37,8	10,6	260,5
Nevězice	118,2	74,6	22,8	108,2	30,4	746,3
Okrouhlá	52,4	37,1	11,3	53,7	15,1	370,7
Paračov	55,1	46,1	14,1	66,8	18,8	460,8
Pivkovice	38,0	37,1	11,3	53,7	15,1	370,7
Přeborov	53,2	67,1	20,5	97,3	27,3	671,2
Přísečná	75,1	97,2	29,7	140,8	39,6	971,7
Rodná	109,7	47,6	14,5	69,0	19,4	475,9
Slaník	35,6	72,1	22,0	104,5	29,4	721,3
Smržov	130,8	45,1	13,8	65,3	18,4	450,8
Strýčice	0,0	26,1	8,0	37,8	10,6	260,5
Střížov	55,9	91,2	27,8	132,1	37,1	911,6
Tvrzice	37,9	58,6	17,9	84,9	23,9	586,1
Úlehle	78,7	56,1	17,1	81,3	22,8	561,0
Věžovatá Pláně	57,6	60,1	18,4	87,1	24,5	601,1

Vilice	85,2	86,7	26,5	125,6	35,3	866,6
Višňová	69,5	37,6	11,5	54,5	15,3	375,7
Vojníkov	141,5	28,6	8,7	41,4	11,6	285,5
Zábrdlí	58,8	22,5	6,9	32,7	9,2	225,4
Záhoří	43,3	60,6	18,5	87,8	24,7	606,1
Zvíkov	34,9	27,6	8,4	39,9	11,2	275,5
Županovice	53,8	25,1	7,7	36,3	10,2	250,5